

Samvirke

A man in a white chef's uniform and hat, wearing a black apron, is inspecting a large red apple in a wooden crate. The background is filled with many more similar apples stacked on wooden shelves. The scene is lit with warm, slightly dramatic lighting, emphasizing the red of the apples and the white of the uniform.

NR. 3, 1957
15. FEBRUAR

Frode Fredegods dage er forbi

I kong Frodes dage var ran og røveri ved at tage så stærkt overhånd i Danmark, at kongen, som senere fik tilnavnet Fredegod, måtte sætte hårdt ind mod dette uvæsen. Han greb sagen an på den måde, at enhver misdæder, der blev pågrebet, blev grundigt afklapset, og det tjente til skræk og advarsel, så langfingrede personer og andet skarnsfolk efterhånden tabte lysten til at arbejde i forbryderbranchen.

Krøniken fortæller, at Danmark på få år blev forvandlet til et herligt og fredeligt land. Ingen stjal, og alle var gode mod hinanden. Frode Fredegod forbød endog sine undersåtter at låse dørene og lovede tredobbelt erstatning, hvis der fandt tyveri sted. Kongen demonstrerede ydermere sit folks retsindighed ved at lægge en tung arming af guld midt på den jyske hærvej – den tids hovedvej nr. 1 – hvor der daglig passerede masser af mennesker. Ingen rørte ringen, selv om de fleste vel nok måtte beherske sig svarligen, eftersom guld dengang var det samme, som rede

penge er i dag. Således blev smykket liggende i flere år, indtil kongen selv samlede det op og gemte det i sit skatkammer.

I vore dage har vi ikke disse idylliske tilstande. Tyveri er ikke nogen sjældenhed, og ingen er så bløjede, at de lader deres værdigenstande ligge frit tilgængelige ved alfarvej – man låser værdierne inde i skabe og skuffer.

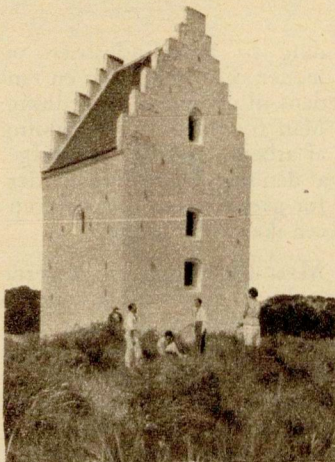
Dette giver dog ikke den fornødne sikkerhed mod tyveri – den kan kun banken give Dem. De kan for et ganske ringe beløb leje en boks eller lægge Deres værdier i depot i en hvilken som helst af Andelsbankens afdelinger. Her er al den sikkerhed, De kan forlange, og her kan kun De få adgang til værdierne. Gå ind i den nærmeste Andelsbank og få alle de oplysninger, De ønsker, om boks og depot – De vil snart blive klar over fordelene ved denne opbevaringsmåde. På Frode Fredegods tid kunne man som sagt lade alt ligge fremme, tilgængeligt for enhver – det kan man desværre ikke i dag.

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

Jubilæumsdrenge. Frivilligt Drengeforbunds 1. kreds i Århus fejrer i år 50 års jubilæum og har i den anledning oprettet et nyt tromme- og fløjtekorps, som havde premiere søndag den 13. januar på FDF'ernes mønstringsdag. Drengene havde i anledning af jubilæet trukket i „historiske“ 50 år gamle hvide FDF-dragter.

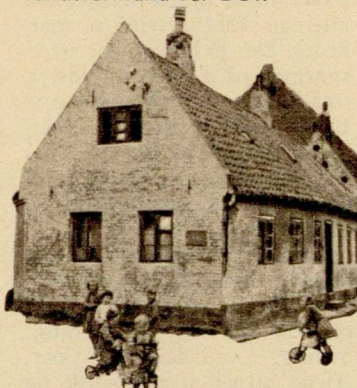
Hvem ejer „Matrikel 1 v?“ Nationalmuseet har bedt Skagen byråd udtale sig om, hvem der ejer „det på matrikel 1 v af Skagen markjorder beliggende tårn“. Det er den tilsandede kirke, der er tale om. Kirkeinspektionen udstedte 21. december 1903 deklaration om fredlysning af tårnet og har siden stået som ejer, men arealet, hvor tårnet står, tilhører staten. Nationalmuseet ønsker nu at få ejerforholdet klarlagt.

Brugsen bragte trøst. Et ægtepar med et lille barn var forledes på rejse nordpå i et fyldt tog. Kort efter rejsens tiltrædelse begyndte den lille at græde hjerteskræende og vedvarende. Forældrene havde glemt den lilles trøster, en sut. Gode råd var dyre. Togføreren havde imidlertid konduite, og der gik bud til Tinglev brugsforening, og da toget rullede ind på stationen, fik forældrene såvel flaske som narresut i en brugsforeningsjulepose, den lille til trøst, forældrene til glæde og de medrejsende til husvalse.

Unge delegerede. Børn i alderen 11-16 år deltog i en 3-dages børne landskonference i den jyske hovedstad som delegerede for De unges idræt. Problemerne, der blev drøftet, var rejst af børnene selv, og de unge delegerede ledede også selv konferencen, hvis beslutninger er retningsgivende for DUI's ledelse. Borgmester Unmack Larsen har i sin tid været landstformand for DUI.

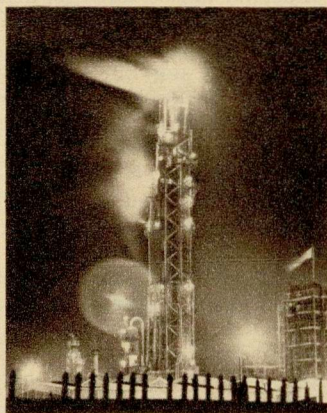

J. P. Jacobsens fødehjem dødsdømt. Digteren J. P. Jacobsens fødehjem i Thisted er af kommunen solgt til en cementstøber til nedrivning. Huset har gennem årene stået med smukke, hvide vægge. Nu er det forsømt, fordi kommunen med henblik på fjernelsen har undladt vedligeholdelse. Kun en lille plade på husets gavlfortæller, at her er Thistedes berømte søn født. Bestemmelsen

om nedrivning har vakt protester, hvorfor kommunen har henstillet til cementstøberen at stille nedrivningen i bero, indtil byrådet endnu en gang har set på sagen.

Far og søn pensionerede postbude. Efter at være fyldt 65 år er postbud Marius Frank, Jels i Sønderjylland, fratrådt sin stilling. Faderen, Jeppe Frank, (med hat), der snart fylder 90 og ligeledes bor i Jels, er også pensioneret postbud.

Første i Europa. Som det første i sin art i Europa er skibssreder A. P. Møllers pyrolyseværk på Amager i København snart klar til fremstilling af produkter til den kemiske industri samt produktion af gas og benzin, som sker ved spaltning af fuelolie. Man regner med årlig at kunne spalte 150.000 til 175.000 tons olie. Starten har været fyldt med genvordigheder, som dog nu synes at være overvundet.

Mønsterbruget „Stensbygård“ gods ved Vordingborg er overgået til et aktieselskab, bestående af arvinger. Baggrunden er afdøde godsejer A. E. Reimanns ønske om, at godset skal bevares for familien. Da der er 6 arvinger, har man foretrukket aktieselskabsformen, og der er givet tilslutning fra landbrugsministeriet og Statens jordlovsudvalg, som ikke har ønsket at benytte forkøbsretten. Overtagelsestallet er ca. 3 mill. kr. Ejendomsskylden er godt 1 mill. kr. „Stensbygård“'s jordtilligender er omkring 700 tdr. land.

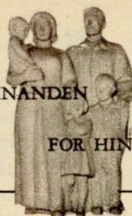
ENDNU EN GANG SØGES EFTER OLIE

Fornylig begyndte man et sidste forsøg på at finde olie i Danmarks undergrund. Denne gang er det på egnen omkring Brædstrup ved Horsens, olieborerårene er rejst. Der skal foretages omkring 150 boringer og sprængninger i jordlagene på egnen. Det er Danish-American Prospecting Co., der – ligesom i Sønderjylland – forestår arbejdet og endnu engang bruger et betydeligt beløb på at finde ud af, hvad undergrunden skjuler.

ARVEN PÅ AKTIER

Fritidens problemer

SOM DET er gået i USA, efterhånden som mekanisering, rationalisering og – sidst og særlig – automatisering er skredet frem, vil det sikkert også gå hos os, hvis freden ikke forstyrres af voldelige omvæltninger. Alt hvad der er nødvendigt, ikke blot til livets opretholdelse, men også til at sætte krydderi på tilværelsen, fremstilles med stadig større lethed, så fritiden kan udvides uden skår i produktiviteten.

35 timers ugen er i mange amerikanske virksomheder en realitet, og ingen steder i USA arbejdes der om lørdagen – i hvert fald kun på dyre overarbejdsbetingelser – udenfor de arbejdsområder, som aldrig kan stå stille.

MEN er det store flertal indstillet på at udnytte fritiden fornuftigt, så den ikke gør større skade end gavn? I det store og hele giver erfaringerne gennem en årrække et bekræftende svar.

Det er måske rigtigt, at de første reaktioner på en rigeligere frihed ikke var de bedste. Vi tænker naturligvis ikke på arbejdsløshedens vrængbillede af en slags frihed i trediveerne, som var uden frihedsværdier, fordi angsten lammede initiativ og livsglæde. Men selv i de tilfælde, hvor der var tale om en ægte frihed, i de første mellemkrigsår, altså i tyverne, da de første egentlige frihedsudvidelser fandt sted, blev meget af denne frihed sløset unyttigt bort, i lediggængerier eller det der var endnu værre.

Grundene var to: dels at denne frihed kom, om ikke uventet, så dog uden forbedrelse, dels at folk ikke havde

råd til at have fri. Meget af det, som nu, ganske selvfølgelig, er med til at udfylde fritiden, fandtes dengang ikke eller var mangelfuldt udviklet, andet var luksus, uden for den jævne mands rækkevidde, tænk f. eks. på udlandsrejser.

Idrætten udfyldte et bogstaveligt talt gabende hul, den første masseorganisering af et fritids-initiativ med et formål ud over blot at slå tiden ihjel. De gange, idrætten er gået over gevind, er uden betydning i forhold til al den taknemlighed, den har krav på, fra såvel individ som samfund.

MEN der findes også andre former for fritidsbeskæftigelse, som lige så naturligt som idrætten tilbyder sig til aktiv udnyttelse af friheden. Campingbevægelsen f. eks. har gjort så store fremskridt i de sidste år, at den er en meget jævnbyrdig konkurrent til idrætten.

Mulighederne er langt fra udtømte, og der bør i de kommende år sættes meget ind på at udforske dem, således at den ensrettethed, rationalisering og automatisering medfører i det daglige arbejde, afbalanceres af en mangesidet aktivitet i det overskud af tid, som er erstatningen for arbejdets ensformighed. Den personlige tilfredsstillelse, som går tabt i arbejdsprocessen, må genvindes mangefold i udbyttet af fritiden, hvis man ikke skal blive snydt ved byttet.

INDEN USA gav sin arbejdende befolkning mere frihed end noget andet sted på jorden, var der advarende røster nok, som profeterede farlige følger af denne tendens. Men i stedet

for den ventede stigning i alkoholforbruget, kom der tværtimod en tilbagegang, og den *personlige* aktive beskæftigelse vandt betydeligt terræn i forhold til den passive deltagelse i masseforhold – simpelt hen fordi man nu havde tid til at gøre noget ud af lysten til at tage fat på egen hånd.

Den forlængede weekend gjorde f. eks. mange millioner fabriksarbejdere og funktionærer til gartnere. Deres udgifter til frø, blomsterknolde og redskaber svarer omtrent til biografbilletsalget.

Andre tilbragte deres fritid med rejser, selvbygning af radio og andet inventar, fiskeri, læsning, camping eller andre former for friluftsliv.

ALLE disse nye levevaner har allerede skabt udsving på markedet. Der er blevet stor efterspørgsel på f. eks. teltudstyr, små biler, sportsrekvisitter osv. En helt ny industri med en årlig omsætning på 200 millioner dollars fabrikkerer haveredskaber med motordrift til amatørgartnerne.

En anden konsekvens af den længere fritid er Gør-det-selv-bevægelsen, der atter har skabt et stort marked for værktøj, maling, vejbelægning osv. Alene salget af mekanisk og elektrisk hobby-værktøj til brug ved reparationer og fremstilling af helt nye ting har nået rekordhøjder.

I virkeligheden har menneskenes lediggang altså stik imod alle forventninger fået erhvervslivet til at blomstre. Man har regnet ud, at 15 % af befolkningens totalforbrug går til fritidsbeskæftigelserne.

Den lange weekend har endog øvet gunstig indvirk-

ning på tekstilindustrien og moden. Der er opstået en tendens til utvungen påklædning. Man foretrækker en blanding af arbejds- og sportstøj; salget af den slags beklædning er derfor gået i vejret, mens eleganten ikke så let sælges.

MEN den vigtigste af følgerne er dog utvivlsomt den styrkelse af familielivet, man har fastslået. Menneskene har nu mere tid til at omgås hinanden – faderen kan underholde sig eller lege med børnene, moderen bliver sin datters veninde. Talrige forretningsgrene såsom rejsebureauer, hobbymagasiner, populærvidenskabelige og tekniske tidsskrifter, biografteatre anstrenger sig mere end nogensinde for at tilpasse tilbud og åbningstider til deres kunders nye livsvaner. De af sagkundskaben varslede og frygtede følger er altså ganske udeblevet. Kendsgerningerne har heldigvis understreget, at det moderne oplyste menneske virkelig forstår at hjælpe sig selv til samfundets gavn – og ikke på dets bekostning.

ENDNU har udviklingen her til lands ikke samme fart på som i USA, men tendensen er tydelig nok. Når badehoteller og kroer ikke kan klare sig i konkurrencen med campingvogne og telte, er det ikke blot et udslag af sparsommelighedstrang hos det ferierende publikum, men nok så meget, at camping-bevægelsen giver de bedste muligheder for direkte kontakt med naturen. Man kan frit følge sine romantiske ønsker i valget af feriested og udfolde sit primitive jeg i den enkle livsførelse, som er forbundet med denne ferieform.

De samme motiver kan spores hobby-dyrkelse. Strængt taget tror vi ikke, at amatør-gartnerens radiser og gulerødder er billigere, end de kan købes på torvet, når arbejdstid, redskaber og andre omkostninger tages i betragtning, men deres vitaminer indeholder et stænk af stolthed over egne arbejdsresultater, som øger deres værdi.

Noget nyt er der ikke i alt dette. Det er udtryk for et gammelt menneskeligt behov. Men i vor ensrettede og systematiserede tilværelse er der brug for at støtte og udvikle denne trang, så den kan få afløb i en mangeartet udnyttelse af fritidens muligheder. Og på dette punkt har brugsforeningerne også en opgave at tage op.

DEN RIGTIGE VEJ

FOR SNART to år siden kunne vi fortælle, hvordan den svenske og danske brugsforeningsbevægelses møbelfabrikker var blevet enige om at dele opgaverne mellem sig, således at den danske fabrik overtog produktionen af stole også til svenske forbrugere, mens den svenske til gengæld forsynede os med en række af sine specialer. Herved forenkledes arbejdsgangen i begge lejre, og forbrugerne vandt prisfordele.

At den samme gyldne regel om fremskridt gennem arbejdsdeling også rummer nye muligheder inden for landets grænser, har man senest set bevis på i en aftale, der nylig er truffet mellem FDB og Tilskærernes A/S i København – den fag-kooperative konfektionsfabrik. Begge parter havde hidtil fremstillet skjorter, men en dag opdager man, at stoffet til fabrikationen købes hos selvsamme leverandør i England, det giver stødet til, at FDB overtager det samlede materialekøb og som en rationel følge heraf, den samlede skjortefabrikation. Til gengæld får Tilskærerne tildelt produktionsopgaver for FDB, heriblandt drengebeklæder og damefrakker. Gevinsten er dobbelt: Dels indkøbsfordelen ved den større, samlede råstofordre, dels en bedre produktionsgang på fabrikkerne, hvilket f. eks. betyder, at skjorterne fremstilles i større arbejds-serier – og dermed til lavere omkostninger.

Et lille, men alligevel bemærkelsesværdigt skridt ad den rigtige vej – med muligheder for mere af samme slags i fremtiden.

Ikke alene på konfektionsområdet er der endnu en del at hente i en fortsat udbygning af samarbejdet mellem FDB's fabrikker og Tilskærerne, men andre felter er

tjenlige til et lignende initiativ. Visse af de kooperative byggefagsselskaber er så store, at de har selvstændig fabrikation af byggematerialer – men koblet sammen med de bestræbelser, brugsforeningsbevægelsen netop for tiden udfolder inden for byggematerialer, er det ikke utænkeligt, at endnu flere forbrugermæssige fordele kunne hales indenbords. På lignende vis som i forholdet mellem FDB og tilskærerne er det formentlig et taknemmeligt felt for samarbejde om produktionsspecialisering mellem Arbejdernes kooperative Skotøjsfabrik og FDB's egen skotøjsproduktion, til gavn for begge parter. Måske kunne også de kooperative fællesbagerier i højere grad træde ind i billedet, når det gælder brugsforeningernes forsyning med „industrialiserede“ bageriprodukter som tvebakker, småkager o. lign. Og endelig: Hvorfor „overlapper“ de forskellige andelsforsikringsselskaber endnu hist og her hinandens funktioner i stedet for at samle sig om hver sine felter? Tænk på de fordele, der nylig skabtes gennem „Fællesvirke“s sammensmeltning med MLU! Netop det, at der allerede er et vist samarbejde i gang på alle de nævnte „frontter“, danner det allerbedste grundlag for mere vidtdrevne resultater til gavn for forbrugerne.

Trods alle „familiestridigheder“ hører brugsforeningsbevægelse og bykooperation dog til i samme hus, ikke mindst når det gælder modstand mod monopoldannelse og forbrugerfjendtlige prisaf-taler. Derfor har hver virksomhed i „huset“ brug for top-effektivitet på sit felt, og den nås fremfor alt gennem en rationel fordeling af arbejdsopgaverne.

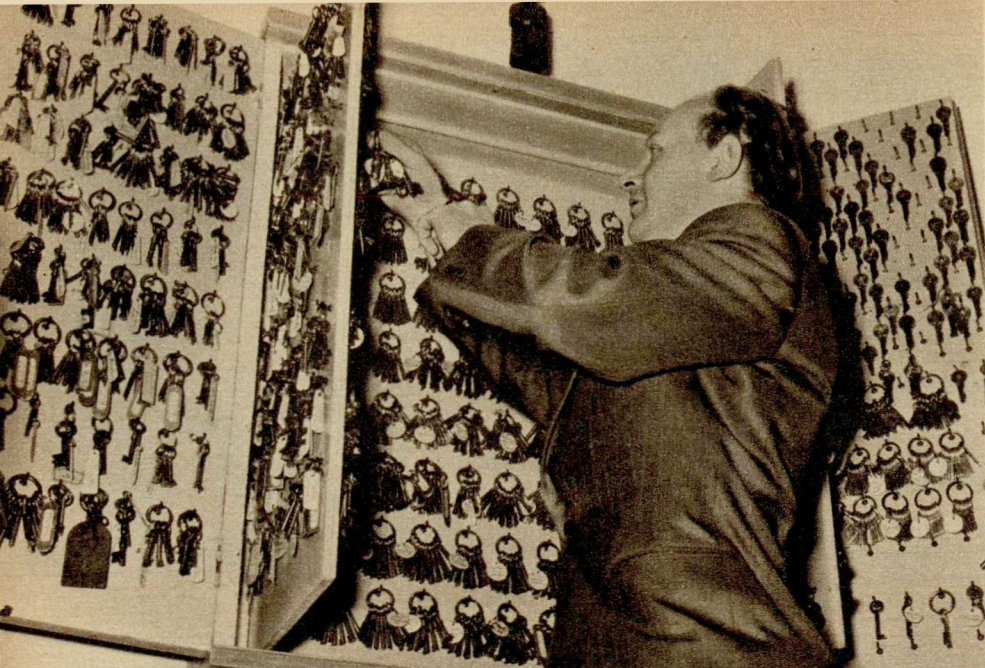
**En rigtig
"københavner-
begivenhed"**

Lukningen af det store restaurationsforetagende National Scala overfor Tivoli var en „rigtig københavnerbegivenhed“. I dagene derefter var der ingen ende på rygter og „sikre forlydender“ om kompleksets fremtid. Man „hørte“, at den dansk-amerikanske varietiesanger Carl Brisson ville overtage restauranten, man „vidste“, at der skulle indrettes automobilhal – eller var det rulleskøjtebane? – i lokalerne.

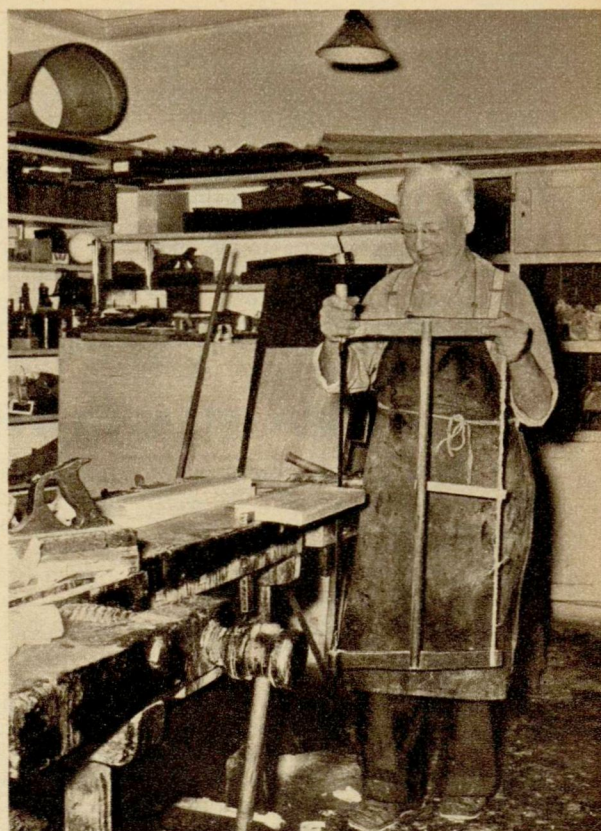
Fra ejeren, Nordisk Andelsforbunds side, blev der bevaret tavshed om forhandlingerne, som endte med, at FDB og HB i fællesskab købte komplekset. Derfor var der et stort fremmøde af journalister og pressefotografer til pressemøde i FDB, hvor salget offentliggjordes. Ved denne lejlighed redegjorde førstedirektør Ebbe Groes og fællesforeningens formand, professor P. Nyboe Andersen, foruden direktør Kaj Nielsen, HB, og dir. Mogens Eholm, NAF, – ivrigt bombarderet af pressefotograferne, som vist ovenfor – om den store ejendomshandel og om planerne for bygningernes fremtidige brug. På side 13 findes en artikel om dette kommende københavnske varehus.

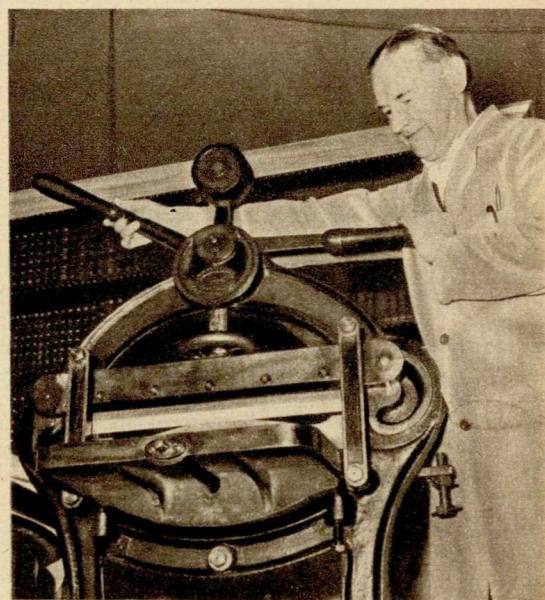
De fire børn på billedet er de yngste medlemmer af familien Novotni fra Budapest, og fra sofaen stirrer de med store runde øjne ud i deres nye hjem i Tårnby på Amager. Faderen Janos Novotni er skotøjsarbejder, men han har fået arbejde på flyvemaskineværkstederne i Kastrup lufthavn, og både han, hustruen og de ialt fem børn er godt på vej til at glide ind i den danske hverdag. Tårnby kommune og en række organisationer har sørget for et komplet hjem, arbejde og startpenge. Familien Novotni er selvsagt lykkelige for den nye tilværelse, de har fået efter de nervepirrende oprørsdage i Budapest og opholdet sammen med de øvrige ungare i Kulhuslejren i Nordsjælland. Novotni'erne er ved at blive danskere.

Husinspektør T. A. Trosborg (herover) fører „det daglige tilsyn med huset“. Dette hus omfatter ca. 275 værelser og andre rum, og alene rengøringen beskæftiger ca. 40 personer. — Når der i folketingbygningen findes stole, som har været i brug siden 1872, skyldes det først og fremmest Jul. Nielsen (t. h.) og hans kollega på folketingsets snedkerværksted. Centralvarmen får nemlig træet til at springe som glas. Også det politiske klima kan dog give snedkerne arbejde. Således har det undertiden været nødvendigt at gennemsave pulte i folketingsalen for at skaffe et udvidet ministerium plads.

BAG CHRISTIANSBORGS KULISSER

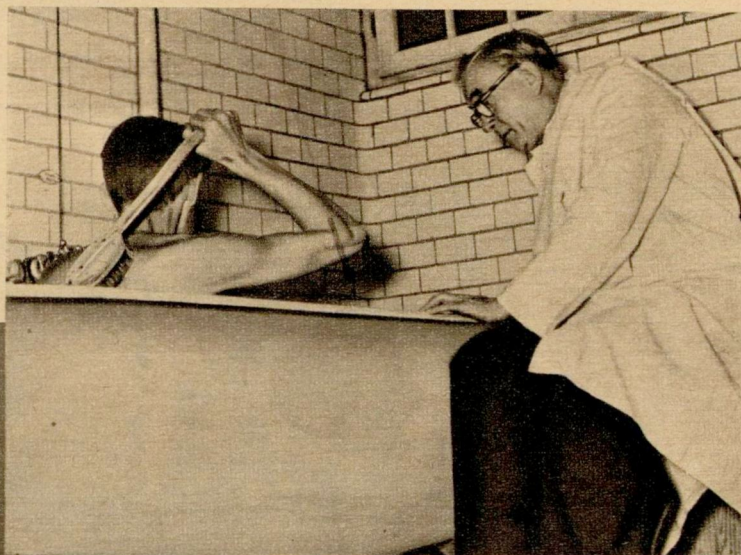

Når **folketingsmanden** har studeret vindmåleren i vandrehallen (t. v.) og besluttet sig til at tage lyn-tog i stedet for skib, afhænger det af hans *ancientitet*, om han får en korridorplads. Den endelige afgørelse herom falder i folketingsets billetkontor — en af de mange institutioner bag folketingsets kulisser. Folketinget beskæftiger, når arbejdet er på sit højeste, et par hundrede mennesker udover de 179 folkevalgte. Løn og pension til folketingsets „tjenestemænd m. v.“ løber op til godt 2 mill. kr.

Folketingets bibliotek, som omfatter 50,000 bind, råder over eget bogbinderi. Det er bogbinder J. Lucht, man ser ved skæremaskinen herover. Selve bibliotekspersonalet består af 3 mand. — Til venstre for bogbinderen et glimt fra folketingsets sadelmagerværksted med sadelmagerne Anth. Hansen og O. V. Wisbom (t. h.) i arbejde. Både Hansen og sofaen er veteraner fra den gamle rigsdag i Fredericiagade. Sofaen er dog ældst i folkestyrets tjeneste. Den er fra 1884.

Kok Breiner Sørensen har sammen med en kollega og to jomfruer det betydningsfulde hverv at tillave den mad, som fortæres i Snapstinget. På en normaldag sælges der 3-400 retter mad – men praktisk talt ingen snapse. Køkkenet er installeret i hvælvinger fra Chr. IVs slot. De har to gange holdt til, at slottet er styrtet brændende sammen.

På **Christiansborg** står støvsugeren i kælderens, selv når man – som tapetserer Aage Larsen på billedet her – er i færd med støvsugning 4 etager højere oppe i huset. Man slutter en støvsugerslange (de haves i indtil 35 meters længde) til en kontakt i væggen, og støvet suges så gennem et særligt rørsystem ned i kælderen. Anlægget tømmes for støv en gang om måneden. Så er der samlet en trillebørfuld. Folketingsbygningens gulve dækker et areal som Kongens Nytorv, og det meste af disse tre tønder land er tæppebelagt. Der ødsles ikke utidigt. Et af tæpperne blev taget i brug i 1903. De elektriske pærer udskiftes (herunder) gennemgående to gange om året. Begge dele vejer dog kun lidt blandt folketingets samlede udgifter, som ligger på omkring 8 mill. kr. årlig.

I **folketingsbygningen** findes både barber-salon og badeanstalt – begge institutioner ledet af barbermester Vernon Nielsen, som på billedet t. v. har fhv. kirkeminister Fibiger i stolen, mens frisør Holger Fledelius bagved tager sig af en anden kunde. Der findes næppe nogen barberstue i kongeriget Danmark, hvor der tales mindre om politik end her. Derimod tages fodboldsporten ofte op til sagkyndig behandling. – En tidligere rigsdagsbarber var sig sit ansvar bevidst i den grad, at han ligefrem *tilkaldte* ærede folke- og landstingsmænd, når han skønnede, at de var for langhårede. Denne service ydes ikke mere, men politikerne behøver i alt fald ikke at forsømme hygiejnen selv under den mest langvarige politiske krise. Christiansborg er i øvrigt ekstraordinært velforsynet med toiletter – simpelt hen fordi arkitekten havde svært ved at udfylde grundplanen, som var bestemt af de gamle fundament.

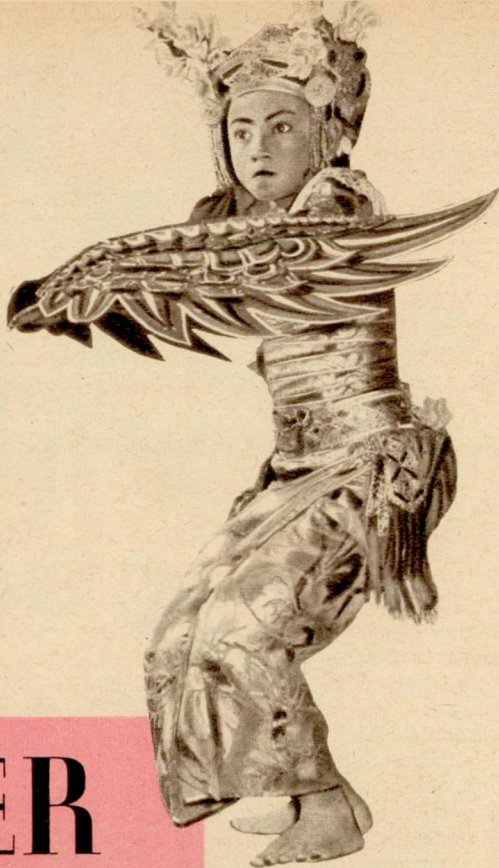
PRINSESSERNE

Fortiden manes frem til nyt liv i den balinesiske dans. Det er en krævende kunst, som danserne fra Bali, paradisoen i det fjerne østen, fra barnsben oplæres til at beherske perfekt.

Herunder de to små Baliprinsesser i deres indonesiske dagligdragt, der klæder dem betydeligt smukkere end europæisk tøj. (Se bill. i midten øverst).

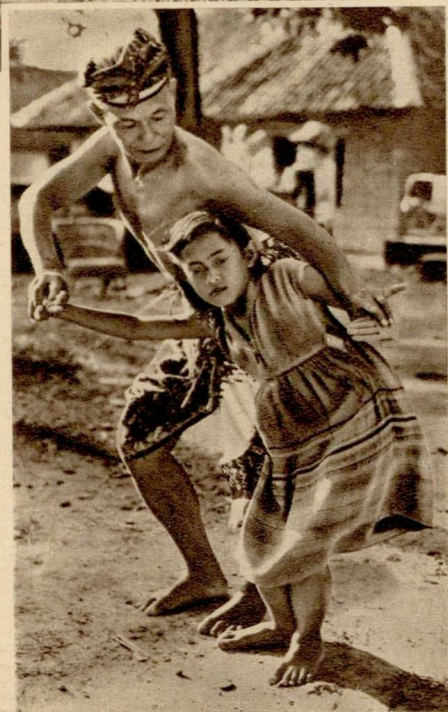
Ud af et østerlandsk palads kommer to søde småpiger, deres far, rajahan af Tabanan på Bali, sender dem regelmæssigt til dans hos Mario, en af de fornemste kendere af den særprægede og skønne indonesiske dans. De to prinsesser er simpelthen et levendegjort østerlandsk eventyr, når de danser om aftenen, iført deres farverige, klassiske kostumer. Som altid er denne dans en beretning om fortiden, ofte om en ond rajah og om en smuk oprørers kamp for retfærdighed. Men læg mærke til de to små billeder til venstre, hvor danserinderne bare er to søde børn, forventningsfulde både når de er på vej til deres dansetimer, og når de venter på signalet til entre på scenen.

DANSER

Utallige slægtleds traditioner og kultur er nedfældet i den indonesiske dans. Det er Marios opgave at give alt dette videre til rajahens dansebegavede døtre. Dansetimerne hos Mario er derfor slid og atter slid. Svært er det at lære fingerstillingerne (til venstre) og kroppens bevægelser (til højre), men det er nødvendigt at beherske det alt sammen, for hver eneste bevægelse har sin symbolske betydning, som forstås og elskes af det indonesiske folk. Dansen ledsages af et gamelan-orkester (herover). Med sine xylofonagtige instrumenter, leverer orkestret i enstonige rytmer en musik, der har lige så dyb rod i den indonesiske kultur som selve dansen.

Lige til SUPPEGRYDEN

Billedet herover viser en prøve på de færdigpakkede, rengjorte grøntsager, som FDBs afdeling i Odense forsøgsvis er begyndt at levere til 40 brugsforeninger med 50 butikker over hele Fyn. Hermed er signalet hejst for et splinternyt vareudvalg inden for brugsforeningerne, og det er ingen hemmelighed, at man venter sig en hel del af forsøget. Går det godt, er det tanken efterhånden at føre fremstødet videre til brugsforeninger i andre egne af landet, formentlig til næste år. Den meget fine omsætning, som de færdigpakkede grøntsager fra Odense har opnået i forsøgstidens første måneder, vidner allerede nu om levende interesse fra husmødrenes side. Alle grøntsagerne bliver vasket og gjort i stand på selve FDB-afdelingen i Odense, efter at man har opgivet at lade arbejdet udføre på Svendborg Konservesfabrik på grund af afstanden. De pakkes fra dag til dag i plasticposer af polyæthylen, der gennemhulles af hensyn til lufttilførsel og holdbarhed. På et øjeblik er de parate til at komme i gryden – en stor arbejdslettelse for husmødrene. Meningen er til enhver tid at føre årstidens grøntsager på denne måde, heriblandt gulerødder, porrer, selleri, rødbeder, rød-, hvid- og rosenkål, løg og peberrod. For en ting som persille har det dog vist sig, at pakning i plastic ikke duer, da smagen angribes. Priserne er yderst konkurrencedygtige. De plasticpakke grøntsager kan foreløbig kun købes i de nævnte fynske brugsforeninger, men som tidligere omtalt i Samvirke, arbejdes der for tiden andetsteds i landet på at give brugsforeningerne mod på at føre langt flere slags grøntsager end i øjeblikket, hvor udvalget de fleste steder kun omfatter tomater og agurker.

TYSKE TEKNIKERE og ingeniører er nået godt halvvejs med virkeliggørelsen af de mange projekter, der går under fællesbetegnelsen: *Program Nord*. Formålet med dette „program“ er at fremme en fredelig, men i høj grad målbevidst indsats i de sydslesvigske egne lige syd for grænsen til Danmark. Det er et stort „program“, en offensiv i jord og beton, i anlæg af diger og veje, afvandingskanaler og byggeri:

☛ Sidste sommer blev et omfattende, nyt vejnet anlagt, og et stort vandværk, der skal forsyne marsken i Sydtønder amt (altså området lige syd for grænsen), blev gjort klar til drift.

☛ De første beboere er rykket ind i huse, der er en del af et byggeprogram, med ialt 1100 nye gårde, 250 husmandssteder og 500 landarbejderboliger.

☛ Den første høst er kørt ind fra det store, nyinddæmmede areal på 1300 hektarer lige syd for dæmningen til Sild.

☛ Hele efteråret har godt 1300 mand været fast beskæftiget under Program Nord.

Det er egnene lige op til den danske grænse, der nu i bogstaveligste forstand tages under plov. Fra dansk side kan man mange steder se de nye boliger skyde op, og året igennem har danske lastbiler i hundredtal været travlt beskæftiget med leveringen af sand, sten, drænrør, mursten, ja, endog med kørsel af færdige, betonstøbte staldlofter til tyske anlægsarbejder.

En uoverstigelig barriere brydes ned

Man skal ikke overvurdere Program Nord. Tyskernes genrejsningsarbejde er af samme slags som det, man tog fat på i Sønderjylland straks efter genforeningen i 1920. Det, der sker syd for grænsen er altså, at man råder bod på en række forsømte muligheder.

Men man bør heller ikke undervurdere Program Nord. For programmet placerer et område strækkende sig fra Padborg til Højer, delt lige midt over af den dansk-tyske grænse, i centrum af grænselandets opmærksomhed. Gennem århundreder har det – vandrigt, dårligt udnyttet og tyndt befolket, som det var – dannet en uoverstigelig barriere mod tyskheden. Nu bliver det i sin tyske del forvandlet til ager og eng, og virkningerne rækker langt ind i de danske grænseegne. Klokkerne ringer for alt det halvfærdige nord for grænsen.

Landskabet ser ens ud nord og syd for grænsen. Men mensammerslagene lyder fra syd, og ploven går i ny jord, er aktivi-

GRÆNSE

med skovle

drænrør og

teten mere afdæmpet nord for grænsen. Her er hverdagen præget af vanskeligheder med at skaffe beskæftigelse til arbejdsmændene, og derfor har Program Nord også betydet god og kærkommen beskæftigelse i Sønderjylland. Men på langt sigt frygter man i denne del af Sønderjylland en udvikling, der går i retning af et gammelmanndssamfund, fordi ungdommen søger til købstæderne eller til andre egne af landet.

Foran alle andre trænger tre problemer sig frem:

☛ den vanskelige beskæftigelsessituation, ☛ besværet med at fastholde ungdommen,

☛ bestræbelserne på at hindre, at de danske grænseområder bliver folketomme.

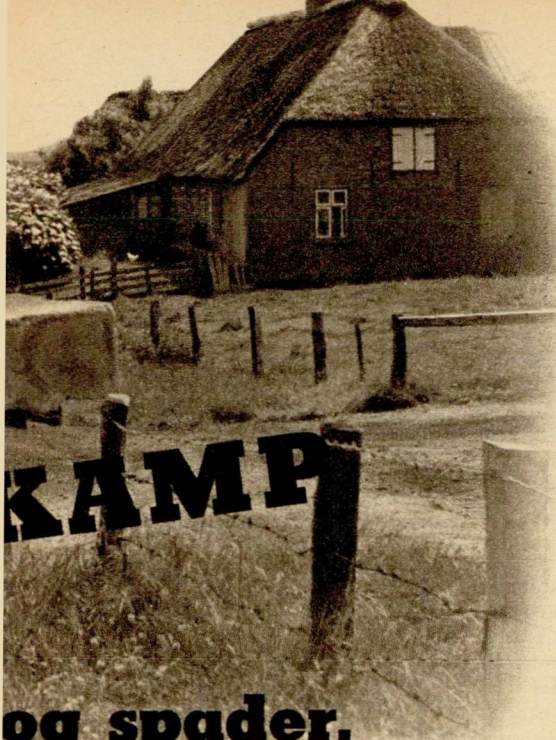
Det sidste kan måske – hvis man ser 20–30 år frem i tiden – blive et statspolitisk problem, især når man ser livet i det danske område på baggrund af livet på den tyske side af grænsen, befolket af en blanding af hjemstavns-slægter og de flygtninge, der ankom under og straks efter den anden verdenskrigs afslutning, og som udfolder den største aktivitet.

Den danske fremgangsmåde

Hvad gør man fra dansk side? Naturligvis sidder man ikke med hænderne i skødet. Mange muligheder er skabt af lovgivningen, først og fremmest alt, hvad der angår jordfordeling, jordopkøb med udstykningsformål, tilskud til husmandsbrug, til afvanding o. s. v. Disse muligheder bliver udnyttet, og det sker på den måde, der med fuld ret kan kaldes *den danske*: nemlig ved at statslige organer

Dette billede giver indtryk af landvindingsmulighederne langs den sydslesvigske vestkyst. Det opduk-kende land er beskyttet af dæmningen, der fører over til øen Nordstrand.

KAMP

**og spader,
cementkanoner**

optræder i forståelse med lokale interesser. Jordlovsudvalg, jordfordelingskommission og Hedeselskabet står i første række blandt disse statslige eller halvt-offentlige virksomheder og leder udviklingen, støtter og hjælper, når man i området ønsker et eller andet sat i gang.

Program Nord er i eet og alt modsætningen til den danske måde. Her har man nemlig med et stykke planøkonomi at gøre. Beslutningerne træffes fra oven og dikteres til udførelse uden at befolkningen i nogen højere grad spørges om deres syn på foranstaltningerne.

Indsats på tre områder

Der er ikke mangel på projekter til ændring af forholdene i Sønderjyllands sydligste egne. Tre hovedlinjer trænger sig frem og påkalder opmærksomheden i højeste grad:

FORLANDET

Ud for Højer dige er et stort forland ved at være digemodent, og der søges nu om penge til forberedelserne til inddigningen. At vriste land fra havet er måske den første store opgave i en dansk plan til en mere effektiv udnyttelse af grænselandet. Dette arbejde rummer desuden mange, gode beskæftigelsesmuligheder.

MARSKEN

Dette bælte langs vestkysten hører til landets bedste jord, men det er næsten folketomt og store arealer bruges alene til græsning. Gennem fire år har et udvalg af teknikere, videnskabsmænd og lokalkendte folk arbejdet med marskens problemer, og man håber nu at kunne iværksætte projekter, der sikrer de nødvendige veje og det nødvendige drikkevand til de landbrug, der her kan rejses. Derefter vil en vis udstykning være mulig, idet staten allerede har sikret sig jord til de nye brug.

MIDTLANDET

Det store areal mellem Tønder og Padborg, vel godt 20.000 hektarer, er ved at være kortlagt gennem en række jordbundsundersøgelser, og derefter vil man kunne skaffe sig klathed over dette områdes muligheder.

Slutfasen i arbejdet der begyndte i 1920

Skal de gamle traditioner og fremgangsmåder nu afløses af nye for at beskæftigelsen kan forøges, produktionsresultatet forbedres og grænsen sikres? Spørgsmålet rejses af mange af dem, der følger med i udviklingen i grænselandet. Især må meget ændres, hvis man vil gå ind på en linje svarende til den tyske i Program Nord. Ændringerne kommer uden tvivl først og fremmest til at gælde lovgivningen om jordopkøb. Og ændringerne på dette felt vil let kunne vække politisk modstand, fordi de må komme til at gå på tværs af den gængse praksis. Modstand må desuden i høj grad påregnes fra det tyske mindretals medlemmer. Det må nemlig ikke glemmes, at store jordområder i de danske grænseegne ejes af mennesker, der har tilsluttet sig tyskheden nord for grænsen, og for marskens vedkommende er forholdet endog det, at dele af det frugtbare areal ejes af mennesker, der bor i Tyskland.

Kan man så blive enig om mål og midler? Kan man komme til forståelse med de hjemmetyske jordbesiddere. Det sidste skulle næppe synes usandsynligt, fordi de jo vil komme til at høste gavn af en udbygning af området. Mere konkret kan man så spørge, om Danmark skal opstille en samlet plan for en bedre udnyttelse af et folketomt område langs med den dansk-tyske grænse. Program Nord behøver hverken være et forbillede eller en udfordring – men dog en opfordring til en konkurrence, der fra dansk side går ud på at gøre det arbejde færdigt, som blev indledet i 1920 og som har betydet så uendelig meget for landsdelen. Når dette arbejde er fuldført, er der rent erhvervsmæssigt stabilitet i grænselandet og dermed også en rimelig chance for ro. Dermed kan grænsekampen træde ind i en ny fase: Den kulturelle.

Nord og syd for grænsen tumler man med de store marskgårdes problemer. Herunder ses en gammel frisisk slægtsgård, altså syd for grænsen. Den ligger i nærheden af Eidersted. I billedet til venstre græsser får på diget ved Højer. Dette dige er rejst i 1855 og lige til højre for det er forlandet næsten digemodent. Man siger, at tiden til ny inddigning nu er inde, fordi inddigning kan ske en gang hvert 100 år. Øverst i midten på siderne ses den danske grænsepost ved Højer.

MED GLÆDE

at årets andelsdag på Vallekilde højskole for nylig, tilrettelagt af brugsforeningens oplysningsudvalg i 20. kreds, samlede endnu flere end sidste år, nemlig ca. 400 mennesker. at Røde Kro brugsforening har besluttet at indføre konstant betaling fra 1. februar.

MED INTERESSE

at brugsforeningerne nu har modtaget tegningslisterne til den nye, store andelsforening, som efter planen selvstændigt skal overtage og videreføre driften af FDBs manufakturmagasiner landet over. Foreningen, der er døbt „Varehusforeningen af 1957“, vil bl. a. rumme den fordel for forbrugerne, at de frit vil kunne handle i magasinerne i stedet for som nu at skulle bruge det hemmende rekvisitions-system. Som et effektivt fremskud for brugsforeningsbevægelsens handel med udvalgte varer fortjener det nye andels-

HASLEV HØJSKOLE

Sommerskole for unge piger maj-septbr. (evt. maj-juli). Alm. højskolefag samt sprog, håndarb., kjolesyning og tilskæring, delingsførerudd. samt i aug. kursus i barne- og sygepl. Henrik Christiansen.

selskab størst mulig tilslutning.

at den norske fællesforening, NKL, efter grundige studier af det såkaldte Esbjerg-system, navnet på FDBs moderne metoder til effektiv varerfordeling, har besluttet sig til selv at prøve systemet i praksis, dog naturligvis tilpasset norske forhold og foreløbig i form af „Esbjerg-eksperimenter“ ved et par afdelinger.

MED BEKLAGELSE

at en længere serie byggematerialer er blevet ramt af betydelige prisstigninger til skade for det byggeri, der fremover skal sættes i gang. Prisstigningerne, der først og fremmest skyldes de øgede priser på kul og olie, har fordyret cement med ca. 10 pct., kalk med 12 pct. og en række teglværksvarer med 5 pct. Også jern, stål, asfalt, centralvarmekedler og installationsrør er steget i pris.

JUBILÆER: 23. februar fejrer Himlingøje brugsforening 75 års jubilæum. — 1. marts fejrer Lyngs brugsforening 50 års jubilæum.

ANDELS-KAPITALISME?

Vi har modtaget følgende indlæg:

JEG ER stærkt skuffet over den ubetingede glæde, hvormed Samvirke hilser Almindelig Investeringsforening velkommen, og specielt over, at Samvirke uden nærmere eftertanke lancerer den opfattelse, at det er „andelstanken“... indført på et nyt felt.

Det synes mig at være aldeles i modstrid med den væsentlige andelsgrundsætning, som siger: begrænset rente af kapitalen. Og vel at mærke af hele kapitalen — både den lånte og den, medlemmerne skaffer til veje som andelskapital, reserver, driftsfond eller hvad det kaldes.

Tænk på et praktisk eksempel. Lad os sige, at et stort antal småfolk indskød så mange penge, at foreningen kunne købe mange aktier i et af landets store varehuse. Så mange, at stemmeretten på aktierne medførte en væsentlig indflydelse på varehus-selskabets ledelse.

Hvad ville da disse mange „andels-aktionærer“ eller deres repræsentanter i selskabets ledelse stræbe efter? Lave priser til forbrugerne, eller højt udbytte til aktionærerne?

Ja, hvis „andels-aktionærer-

ne“s interesser skal varetages, må det ubetinget blive det sidste.

Op så er det dog ganske modsat forbruger-andelsbevægelsens retningslinier. Kunne Samvirke tænke sig at foreslå, at man satte FDB eller Anva på aktier?

Nej, en andelsforening er det ikke, og det er en en ordforvrængning at tale om at købe aktier på andelsbasis. Men dermed skal intet ondt være sagt om Almindelig Investeringsforening, som efter redegørelsen i Samvirke at dømme er lagt fornuftigt til rette. Dens formål — i nogen måde at sikre privat opsparing mod prisstigningernes ødelæggelser — finder jeg helt ud fortrinligt, men det skulle vel være muligt at finde andre midler end netop at gøre os allesammen personlig interesserede i aktieselskabernes fremgang og høje aktieudbytter. Aktieselskabsformen har trods alt adskillige uheldige egenskaber, som må veje tungt i overvejelserne om, hvor vi skal anbringe vore sparepenge.

Den svenske fællesforening viste en bedre vej frem med sit store pristalsregulerede obligationslån for nogle år siden.

København, d. 15. januar 1957.

Clemens Pedersen.

LÆNGE NOK SORTEPER

Vi deler Clemens Pedersens modvilje mod aktieselskaber, når det gælder monopoldannelser og prisaftaler (ingen tvivler vist om vor nidkærlighed på det punkt), og vi foretrækker selvsagt ligesom han, at hele erhvervslivet var organiseret på andelsbasis, men vi kan og vil ikke drive denne idealisme så vidt, at vi helt fraråder småsparere at have med aktier at gøre, når de nu erfaringsmæssigt har vist sig at eje visse fordele som værn mod værdiforringelse. Hvorfor skulle man overlade til en mere begrænset kreds af „kapitalister“ at beherske aktiemarkedet?

Hvis ikke flokken af småsparere havde haft aktierne i det nævnte eksempel med varehuset, ville de være i hænderne på nogle få privatfolk, og de sidste vil sikkert ikke være mindre ivrige efter udbytte end de første. Heller ikke inden for vore andelsforeninger i landbruget er det i første række forbrugerne, man tænker på, og dog bærer de andelsnavnet med ære.

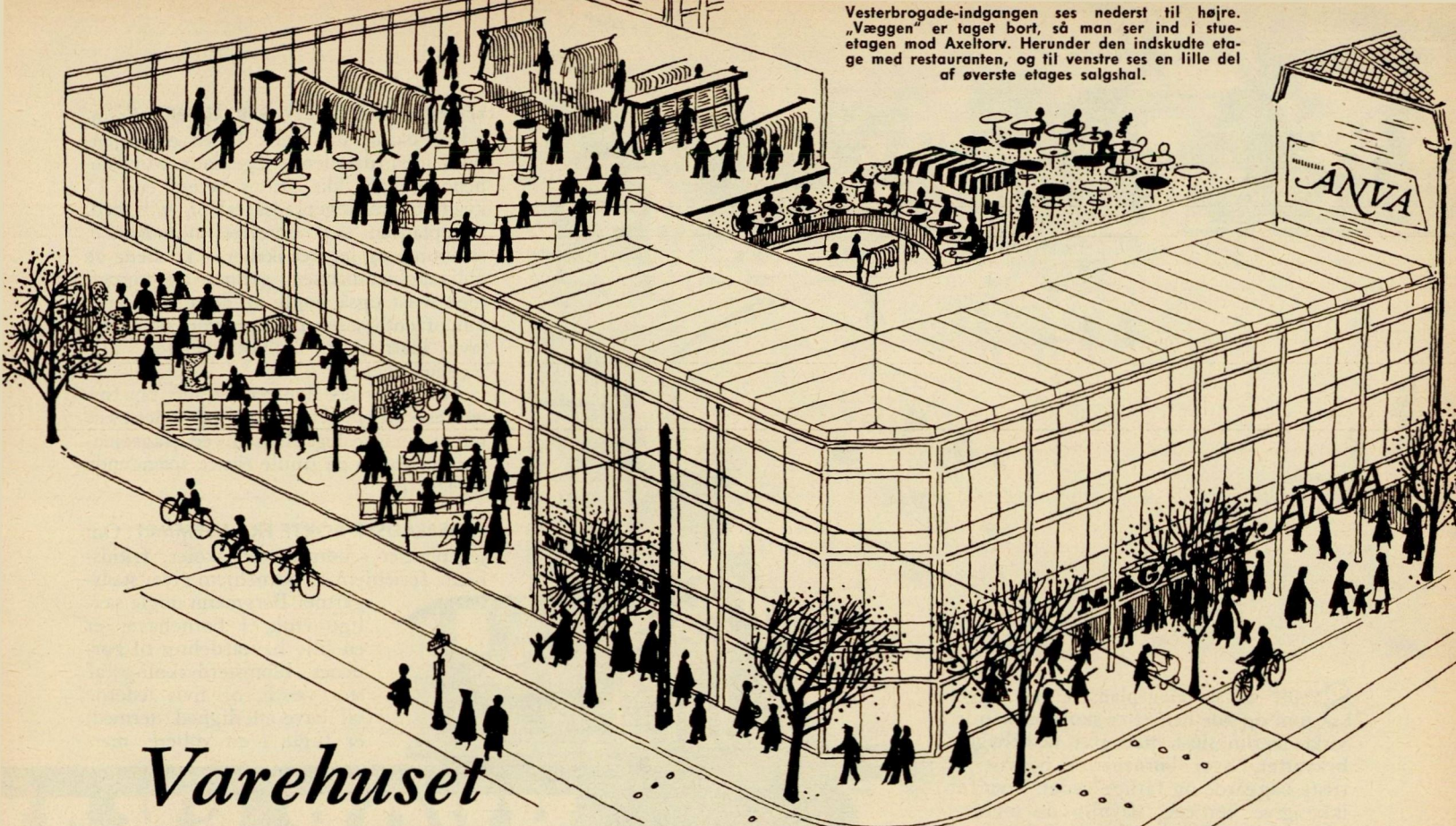
Helt afgørende er det dog, at den nye investeringsforening

efter hele sit indhold at dømme på ingen måde vil tilstræbe høje aktieudbytter på forbrugernes bekostning. Aktierne købes ikke for udbyttets skyld, men fordi de repræsenterer realværdier og dermed en vis værdifasthed. Selve forrentningen af medlemmernes spareindskud bliver ifølge foreningen næppe større end renten i banker og sparekasser — formentlig ca. 5 pct. Høje øjeblikkegevinster er i modstrid med foreningens formål, og ifølge foreningen vil man i almindelighed slet ikke benytte den stemmeret, der følger med aktiekøbene. Vi finder det i høj grad i overensstemmelse med andelstanken, at man gennem et organiseret fællesindkøb på den i artiklen beskrevne måde sikrer folk adgang til fordele, som de hver for sig er for svage til at nå. Derimod er vi helt enige i, at der bør kunne findes bedre midler til at værne sparepenges værdi end aktiebeløb. Men hvorfor skulle sparere sidde med hænderne i skødet, indtil de er fundet? De har længe nok været sorteper.

Red.

Vesterbrogade-indgangen ses nederst til højre. "Væggen" er taget bort, så man ser ind i stueetagen mod Axeltorv. Herunder den indskudte etage med restaurant, og til venstre ses en lille del af øverste etages salgshal.

Varehuset i Københavns hjerte

Det gamle National-kompleks i København skal nu forvandles til de danske brugsforeningers første store varehus. Bygningen ligger jo på det bedst tænkelige sted i København, og med de store salgshaller, hver omkring 2000 kvadratmeter, vil varehuset blive en fristelse for de mange mennesker, der dagligt kommer til Københavns centrum for at købe ind. For magasin Anva, der flytter hertil fra sit hidtidige hjem på Islands Brygge, bliver forandringen fra det gamle til det nye meget stor. Salgsarealet forøges betydeligt, personalets antal stiger fire-fem gange.

I de sidste 3½ år har de nordiske brugsforeningers fællesforetagende Nordisk Andelsforbund, ejet National-komplekset, og NAF har nu for 9,3 mill. kr. solgt det til Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger og Hovedstadens Brugsforening i fællesskab. Spørgsmålet om det velbeliggende kompleks' fremtid har været genstand for levende interesse, lige så længe NAF har ejet det. At restauranten National-Scala ikke gik godt, var velkendt, komplekset trængte til restaurering, og ikke få „afsløringer“ om NAFs byggeplaner har været fremme i de forløbne år. Alle disse spekulationer blev bragt til afslutning midt i januar, da National-Scala pludseligt lukkede dørene efter 26 års eksistens. Resultatet af de mange forhandlinger, der førtes efter lukningen, blev, at NAF akcepterede et tilbud fra FDB og HB i fællesskab.

De nye ejere vil ombygge komplekset, så det kan danne ramme om Anva. Det

siger sig selv, at ombygningen endnu kun er på sit forberedende stadium. Byggeomyndighederne skal først tages på råd, skal udtale sig og beslutte, før arbejdet, der antagelig vil koste 2½-3 mill. kr., kan sættes i gang. Men så meget må formodes at stå fast, at bygningen i det ydre skifter karakter. Den efterhånden slidte stuefacade, et levn fra det „historiske“ Nationals velmagtsdage før og under første verdenskrig, afløses af noget mere tidssvarende, af en facade med glatte flader, med glas og rustfrit stål. Varehusets hovedfacade bliver naturligvis mod Vesterbrogade, og vinduerne her tænkes trukket ind i bygningen, så de kan benyttes, uden at tilskuerne forstyrres af de mange mennesker, der færdes netop dette sted.

Bygningen er i og for sig velegnet til indretning af et moderne varehus, idet et sådant forudsættes at rumme store, åbne haller, hvor publikum kan færdes uforstyrret, se og vurdere tilbudene. I de to tidligere restaurantlokaler i stueetagen og på førstesalen, fjernes enkelte skille- rum, gulvplanen ændres, og på førstesalen udvides gulvarealet, idet verandaerne inddrages ved hjælp af den nye facade mure. Mellem disse hovedetager findes en indskudt etage, der indrettes som restaurant.

Ombygningsarbejdet er næppe afsluttet før hen på foråret 1958. Indtil da finder man magasin Anva i sin hidtidige beliggenhed i FDBs hovedkompleks på Islands Brygge, hvor magasinet har haft hjemme siden sin start i 1951. Anva ejes

af FDB, HB og en kreds af sjællandske brugsforeninger og har i de senere år under direktør Henry Petersens ledelse haft en god og rolig udvikling til trods for varehusets trafikmæssigt lidet heldige beliggenhed i København.

ANVAFONDEN. De nye ejere af National-komplekset fik under de afsluttende forhandlinger om købet et overraskende nedslag i prisen på 200.000 kroner. Det var Nordisk Andelsforbunds formand, direktør Albin Johansson, der gav nedslaget – under forudsætning af, at dette sættes til side som en fond. De nye ejere – FDB og HB – har derefter oprettet Anvafonden, der i første omgang skal yde hjælp til især ældre mennesker, som er blevet ulykkeligt stillet ved restaurant National-Scalas lukning, men dernæst skal fonden yde hjælp til beklædning af dårligt stillede børn inden for det store københavnske område.

NATIONAL-KOMPLEKSETS HISTORI

15. januar 1882 åbnedes i en nybygning på det sløjfede voldareal ved den tidligere Vesterport i København etableret National. Ved den festlige lejlighed fandtes for første gang i København elektrisk lys: to kulbuepærer, installeret i bygningens hjørnevindue. I det nye århundredes første tiår ledes etableringen af Ths. S. Lorentzen, der indrettede varierte (med Dagmar Hansen), senere Scala-Teatret. I dette tiår bliver National det førende folkelige etablissement i København. 1912 overtager Frede Skaarup Scala, de store revuers tid begynder (med Liva Weel, Carl Alstrup). 1930 giver Skaarup

op, teatret nedlægges, National lukkes efter at have ført en hensynsnende tilværelse. Året efter åbnes i den restaurerede bygning store restauranter. National-Scala – Nordens største restaurations-etablissement. Virksomheden står svagt op, overtages af kreditoren som viderefører den. I sommeren 1953 købes bygningerne af Nordisk Andelsforbund for 8,3 mill. kr. På Nationals 75 års fødselsdag den 15. januar 1957, lukker FDB og HB køber i fællesskab bygningerne af Nordisk Andelsforbund for 9 mill. kr. og vil indrette varehus i lokalene.

SYNET af skolelegepladsen, der ligger tom og øde hen efter skoletid, kan let virke meningsløst midt i et tættebygget bykvarter, hvor børnene er henvist til triste baggårde og farlige gader. Hvorfor ikke give børnene, navnlig de mindre, adgang? Tænk blot, om skolegårdene stod åbne for leg i de sene eftermiddagstimer og på sommeraftener! Hvis man udstyrede dem med et lille redskabs- og byggeklodsehus og en legepladsleder, kunne pladsernes nytteværdi fordobles.

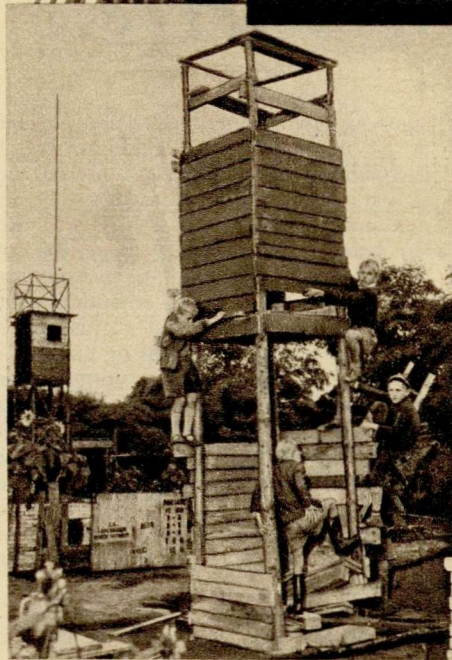
Sådan lyder et af de forslag, som stadsgartner J. Bergmann fremsætter i et højaktuelt skrift om børnelegepladser, udsendt af Fællesrådet for havekultur og landskabsgartneri.

I de bestående bykvarterer har man alt for tit forsømt at sikre sig de fornødne arealer til børnene, mens tid var. Derfor må der lægges dobbelt fantasi i at trylle med den karrigt tilmålte plads, bl. a. således, at børnene får chance for at variere legene mest muligt.

Og hvordan skal så legepladserne indrettes?

LEGEPLADS VED EGET HUS: Har man villa, rækkehus, kolonihavehus eller hus på landet, er det en god idé at indrette en familielegeplads, selv om det skulle gå lidt ud over havens udseende. Det giver forældrene trygheden ved at have børnene i sikkerhed i nærheden af hjemmet, og indrettet med lidt fantasi kan en sådan familielegeplads sagtens holde børnenes interesse fangen, indtil de er omkring en halv snes år, særlig i de tilfælde, hvor man lader legepladsen stå i direkte forbindelse med havens græsplæne, der i sommertiden må være modstandsdygtig nok til at kunne bruges til leg, spil, teltslagning o. lign.

De mindste børn har brug for en sandkasse, de lidt større bør have et lille jordstykke, hvor de kan rode, så og plante. Desuden bør der være plads til ringspil,

At pjaske med vand i et soppebassin, blot med 10-20 cm vandstand, skaber megen moro, og når vejret er koldt, kan det tomte bassin oven i købet udnyttes til rulleskøjtebane (øverst til venstre). Børnenes glæde over udrangeret „voksnet legetøj“ er ubeskrivelig, hvad enten der er tale om gamle biler, flyvemaskiner eller et rigtigt lokomotiv som på billedet i midten. På byggelegepladsen tumler børnene i fuld frihed med mursten, brædder, pæle o.s.v. og lærer at bruge hænderne (billedet herover).

pladespil, maskespil, brædder, klodser, mursten og råmaterialer, som legende børn kan få de vidunderligste ting ud af.

LEGEPLADS VED ETAGEBYGGERI: Fremtidens parole må være: Ingen etageejendom uden tilstødende legeplads. Mindstebehovet kan ikke sættes lavere end 15 kvadratmeter legepladsareal pr. lejlighed. Legepladsen skal udstyres med bænke, småborde og legeredskaber, ikke alene de obligate sandkasser, gynger og vipper, men helst også nogle af de attraktioner, som offentlige legepladser byder på, f. eks. lave klatretræer, kolbøttestænger, lille legehus, træheste o. lign.

Måske var det ligefrem en idé, om forældrene arbejdede sammen på andelsbasis om at forsyne legepladsen ved etageejendommen med en smule ekstra spændende legeudstyr.

LEGEPLADSER BORTE FRA HJEMMET: Om legepladser i børnehaver, skoler, fritidshjem, feriehjem og børnehjem giver stadsgartner Bergmann nogle særlige vink. I børnehaver er en lille haveafdeling til børnenes blomsterdyrkning af stor værdi, og hvis lederne vil have ulejlighed dermed, er fugle i en voliére, mar-

HVOR SKAL

svin, guldhamstere, kaniner i bure og dværghøns i en lille hønsegård blandt de dyr, som børnene kan have mest glæde af.

Ved børnehjem for både små og store er det vigtigt at have en rodeplads, hvor børnene kan bygge huler og arbejde med gamle byggematerialer.

OFFENTLIGE LEGEPLADSER: De offentlige legepladser skylder de større børn et særligt hensyn, fordi de har sværere end de mindre ved at finde sig til rette under de tit meget snævre pladsforhold ved boligjerne. Foruden de selvskrevne græsarealer til boldspil o. a. er der mulighed for at anskaffe et mere omfattende legeudstyr, f. eks. karruseller, som børnene selv kan drive rundt, rutsjebaner, springbukke, stablede sammenboltede træstammer, gamle biler, flyvemaskiner og skibe. Soppebassiner, blot med 10-20 cm vandstand, gør altid lykke og uden for den varme årstid gøre tjeneste som rulleskøjtebaner.

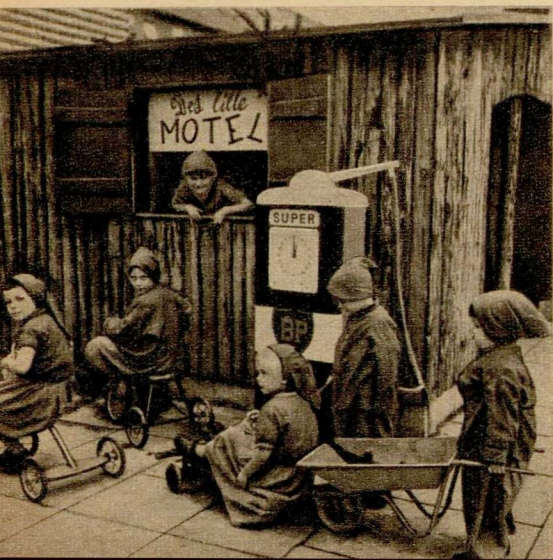
Strålende resultater kan opnås ved at opbygge legepladsen efter en ganske bestemt idé, f. eks. hentet fra historie- eller geografibogen. På den måde kan man skabe små eskimoboplads, negerlandsbyer, ruinbyer o. lign. Et andet eksempel er indianer-legepladser med lejlighed til at bygge hytter, rejse telte og slå bro over små vandløb og kløfter. I Gladsaxe ved København findes en græsklædt oldtids-samfunds-legeplads med gravhøje og boplads. Verdensberømt er skrammellegepladsen i Emdrup, der fra blot at være en

VI LEGE?

Opførelse af små teaterstykker og sketches og børneoptræden i „talentforum“ er festlige indslag i livet på de offentlige legepladser (herover). – Med hjælp fra et olieselskab har børnene i Roskilde fået „Motel“ med benzintank og parkeringsplads (herunder).

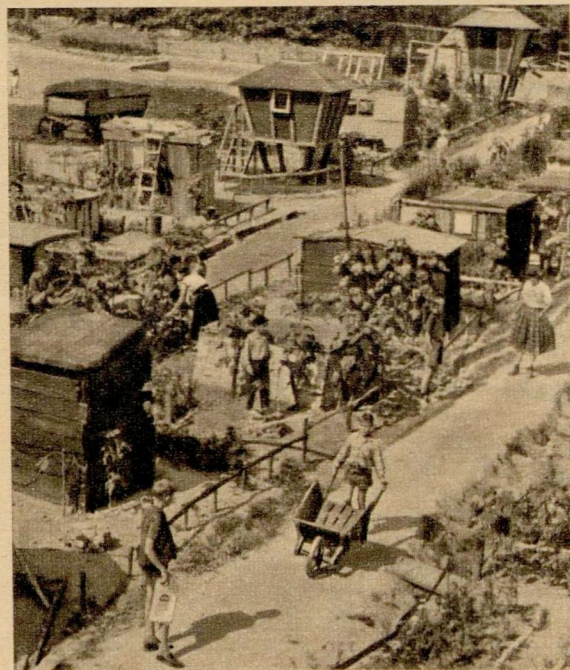

legeplads, hvor børnene i sommertiden gravede jordhuler og byggede primitive huse, har udviklet sig til et helt igennem velordnet samfund med alle mulige beskæftigelser for børnene lige fra leg i sandkasse til husdyrhold og værkstedsarbejde.

LEGE GADER: Endelig åbner den nye færdselslov adgang til at indrette lege-gader, f. eks. på en blind sidevej eller lign. Har beboerne kik på en passende, rolig gade, kan de af politiet og de kommunale myndigheder opnå tilladelse til at få den afmærket som „legegade“, hvis det er forsvareligt. I legegader må kun beboerne eller folk med ærinde til dem køre, og ifølge færdselsloven skal der ved kørsel på disse veje udvises den største agtpågivenhed og hensyntagen over for børn.

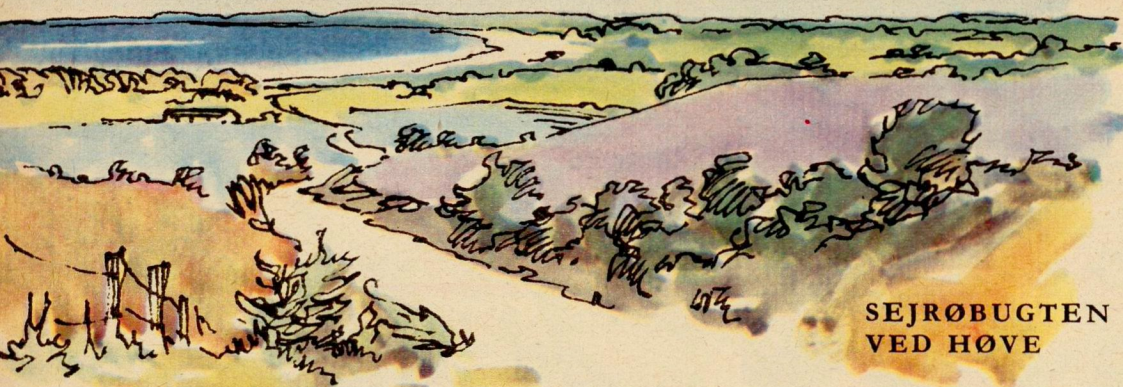
Når vejret er koldt eller fugtigt...

Værdien af en legeplads forøges stærkt, når der indrettes legestue, fordi børnene i så fald ikke behøver at gå hjem i dårligt vejr, men kan beskæftiges indendørs af legestuelederen med højtlesning, fælles-sang, tegning og arbejde med ler.

Herover ses en scene fra en solåben skrammellegeplads med mere eller mindre flotte „huse“ og „haver“, hvor børnene er opslugt af leg dagen lang. Til venstre og herunder tumler børnene sig i de rigt anvendelige klatrestænger, og nederst til højre på siden tager børnene på langfart i fantasiens verden i en gammel fiskerbåd, placeret tæt op til en lille sø på en park-legeplads.

SEJRØBUGTEN
VED HØVE

DER FORTÆLLES om den gamle lensbesidder baron Zytphen-Adeler, til Dragsholm, at han, når vejret var smukt, lod spænde for landauerne og med kusk og liberiklædt tjener på bukken kørte fra sin gamle røverrede af en herregård op til toppen af Vejrhøj, hvor han lod vognen holde, mens han skuede ud over det prægtige landskab, der bredte sig milevidt for hans blik. Når han havde mættet sig med synet af Sjællands herlighed, nikkede han og sagde: – Alt er såre vel. Og så langt jeg kan se, er det mine jorder og skove!

Det er muligvis en skrøne, men hvis historien er sand, har den gamle lensbaron i sin besidderglæde taget munden vel fuld. For ganske vist ejede han tusinder af tønder land, men hvis han var ejer af alt det, han kunne se fra toppen af Vejrhøj en klar dag, havde hans jordbesiddelser omfattet det halve Sjælland. Ikke mange steder i landet har man så vældig en udsigt som fra den kæmpehøj, der kroner Vejrhøj med dens skovbevoksede bakkeskråninger og slugter. Man ser tydeligt Kalundborg og Holbæk, man kan skimte Slagelse, Roskilde Domkirke og Hillerød med Skansebakken, langt ude i horisonten kan man over havet se konturerne af Samsø, Hindsholm på Fyn og Helgenæs på Mols og Marsk Stigs ø Hjelm. Næsten lige for ens fødder ligger den dejlige lille Nekselø, den vugger som en måge på bugtens blå vand. Fra det skovklædte Ordrup Næs trækker Sejrobugten sin fine kurve over Ellinge Lyng og Lumsås til Sjællands Odde med dens yderste stejle forbjerg Gniben, og man aner skummet, der står som en stribe over Sjællands Rev. Hele vejen rundt glimter det af hav og strand, af kanaler, vandløb og småsøer, og i fordums tider var Odsherred nærmest en ø. Lammefjorden skar sig ind i landet, næsten til Faarevejle, og den lave landstrækning, der hedder Draget, siges undertiden at have været oversvømmet. Asnæs by, som nu ligger inde i landet, havde dengang sin havn med fiskerbåde og små handelsskuder. Nu er den

I ODsherreds BAKKER

inderste del af Lammefjorden udtørret, og store penge har det kostet, men herredet har grund til med tak at minde de mænd, der satte deres formuer på spil for at indvinde det nye land. 1600 småbrug blev det smukke resultat. Lammefjordens bund var god og fed og blev nogenlunde nemt bragt i kultur, men heroppe fra Vejrhøj skimter man på den anden side af Nekseløbugten Saltbæk Vig. Den forsøgte man også i sin tid at udtørre, men det var der ikke stort held ved, for den indvundne jord var mest sand og lerblandet grus, og foretagendet blev opgivet, efter at en række foretagsomme mænd var gået fallit.

Det er en skøn oplevelse en sommernat at se ud over land og hav fra Vejrhøj. Her er ganske stille, kun en lun nattevind får træernes løv til at skælve, det er som træerne ånder „med deres grønne lunger“, som Johannes V. Jensen engang har udtrykt det. I den lyse nat ser man ud over det sovende Sjælland, hvor huse og gårde ligger så trygge som lådne dyr. Ude over havet blinker fyrene, og man kommer til at tænke på digteren Sophus Claussens forelskede hyldest til Danmark:

Hav-indlullet ligger mit land,
fladet i øer og tunget i næs.
Hvor bølgerne dør i det hvide sand,
begynder det frodige, grønne græs.
For græsset skygger den svajende bøg,
thi sprængt er egenes grå tyranni.
Ind over kornstunge bakkestrøg
bør en nation, som er glad og fri.

VED FODEN af Vejrhøj ligger Dragsholm, som ikke i historiens løb har været lutter smil og blidhed. Det var Roskildebispens faste borg – den mægtige kirke var jo før reformationen som en stat i staten. Efter reformationen overgik Dragsholm til kronen og blev statsfængsel. Her sad den stejle og snu katolske biskop Joachim Rønnow fængslet og senere en hel række adelsmænd. Den mest berømte fange var imidlertid James Hepburn, jarl af Bothwell og herre over Orkney- og Shetlandsøerne. Han var en mand med en omtumlet tilværelse og et temmelig skummelt rygte og var en tid gift med den senere

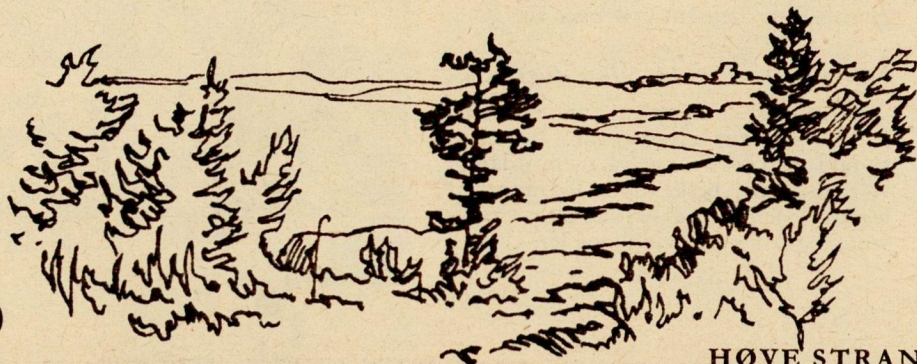

VEJRHØJ -

halshuggede skotske dronning Maria Stuart. Den danske konge Frederik den Anden havde i sin tid bejlet til hende, og man kan ikke helt se bort fra, at det kan have givet kongen en vis tilfredsstillelse at holde sin foretrukne rival fangen.

I Faarevejle kirke kan man i en kiste med glaslåg se Bothwells mumificerede lig, men det er måske tvivlsomt, om det i virkeligheden er ham. Ganske vist ved man med nogenlunde sikkerhed, at han i sin tid blev begravet i kirkens krypt, men der foreligger ikke noget egentlig bevis for, at den fundne mumie er hans. Hvis man da ikke vil regne det for et bevis, at en anatomiprofessor for 60–70 år siden så sig i stand til at erklære, at „hovedet er umiskendelig skotsk præget“, eller at en engelsk turist, mr. H. Marryat, der engang har besøgt kirken, har udtalt, at ingen englænder kunne se liget uden at erkende, at det var „an ugly scotchman“ (en hæsleg skotte). Heraf kan man vist ikke udlede andet, end at mr. Marryat ikke har været en ven af skotter.

Dragsholm er ikke længere herreborg eller

HØVE STRAND

statsfængsel, men en fredelig herregårdspension, til gengæld er der få kilometer derfra vokset en anden borg op. Det er Vallekilde folkehøjskole, oprettet af Ernst Trier, et folkeligt åndscentrum, hvor generation efter generation af unge har fået deres livspræg. En stor del af Dragsholms jorder er udstykket til husmandsbrug og smågårde, og det bliver nok vanskeligt landet over at finde mere veldrevne husmandsbrug end her. Det er muligt, at den gamle lensbaron ikke ville synes rigtig om det, hvis han i dag fra Vejrhøj kunne skue ud over den jord, der engang var hans. På den anden side har han efterladt sig et eftermæle som en venlig og socialt tænkende jorddrot, så det kan jo være, han ville nikke og stadig finde alt såre godt.

JEG BESØGER et af husmandsstederne i nærheden af den lille by Vindekilde. Arealet er på en snes tønder land, der er i fin drift. Der er gode, solide bygninger, og husmanden

har traktor og malkemaskine og i tilgift en bil, der ganske vist ikke er af yngste årgang.

– Men det har kostet slid at nå så vidt, siger han. Dengang vi fik det, lang tid før krigen, var det ikke tyve tønder land, men tyve tønder vand. Der måtte grøftes og drænes, før jorden blev dyrkbar, og småt var det med pengene.

UDSIGT MOD SEJRØ OVER ORDRUP NÆS

SKRÆNTER VED NEKSELØ BUGT

– Det gik alligevel?
– For os gik det, nikker han. Men se på vore to naboejendomme. Det ene sted har skiftet ejer to gange, det andet tre. De kunne ikke klare det.

– Hvorfor ikke?
– Lånene var for små. Det meste var jord, som aldrig havde været rigtig i drift – gammel udmærket, der kun havde været brugt til løsgæsning af kreaturer. Over en del af min mark gik det gamle hovedvej, det, der var på denne side diget var nærmest surt kær. Det kostede meget arbejde, før vi fik jorden rigtig i drift. Se på hønsehuset der. Konen og jeg boede i det et helt år, mens vi sled med jorden. Der var måneder, hvor vi kun fik tre timers søvn om natten. Man var tit så træt, at når man skulle spise, faldt man i søvn med skeen i hånden. Vi sled os igenem, selv om det var en streng begyndelse.

– Men de andre?
– De forsøgte en genvej med frøavl, det er en fristelse, for det kan give mange penge, men det er knald eller fald. For dem blev det fald, skønt de ellers var flinke og stræbsomme folk. Men hvis et husmandsbrug ikke drives alsidigt, går det altfor nemt galt. Så bliver man altfor afhængig af prissvingningerne.

– Og I driver jeres brug alsidigt?
– Ja, vi har køer, svin og hønseri, frugt-have og biavl. Vi går heller ikke af vejen for lidt frøavl. Giver det ene underskud, så tjener man på det andet.

– Og der er blevet råd til en traktor?

– Det var simpelthen en nødvendighed. De hårde arbejdsår har krævet deres pris, og jeg kan ikke tage så hårdt fat længere. Men vi får føden og kan betale enhver sit, så vi har ingen grund til klage...

Ingen egn er så naturskøn, at den ikke også er en arbejdets verden.

FRA VEJRHØJ går man forbi højdedraget Bjergene gennem Kaarup skov ud til det fredede Ordrup Næs. Den smalle odde er skellet mellem Neksælø Bugt og Sejerøbugten, og dens to klinter Svaleklint og Brændekilde Nebbe går stejlt ned mod vandet. Det er, som om næsset rækker hånden ud efter Sejerø, der ses tydeligt langt ude i bugten. Herude på næsset skrider søfuglene deres sultne sang, mens rylerne fløjter sødt melodisk. Lægger man sig på ryggen på Svaleklint og stirrer op i de hvide klodeskyer, hører man inde over Odsherred bakker lærkernes sang. Det er som et kor af fuglerøster, der klager og jubler. Det er landet og stranden, der mødes. Går man videre op over Veddinge bakker, der kroner den vældige bakkebue tværs over Odsherred, ser man atter ud over bølgende land og blående hav. Her stryger blæsten saltmættet ind fra Sejerøbugten, og man skal ikke langt mod nord, før man ser sporene af sandflugten.

Høve Stræde, hulvejen gennem det stor-slåede bakkedrag, er blevet kaldt Sjællands eneste pas. Her åbner Sejerøbugten sig for en. Langt mod nord forbi Jyderup Lyng og Ellinge Lyng lyser hvide klitter, og små for-

blæste fyrreplanter klamrer sig fast til den magre jord. Denne kyst er blevet erobret af sommerhuse, og der er folk, som mener, at et storslået stykke natur på den måde er gået tabt, og at kysten er forvandlet til et meget stort kolonihaveområde.

Skovene forsvandt

Det er vist tvivlsomt, om de har ret. Allerede for halvfjerds-firs år siden blev der klaget over, at de gamle strandskove var blevet hugget ned, og kysten forvandlet til nøgne, magre strandmarker, der kun egnede sig til sommergræsning for kreaturer. „Lyngene“, som strandarealerne kaldes, blev imidlertid midt i sidste århundrede udstykket, men i så små jordlodder, at de ikke kunne give føden til en familie. Det blev højst til et par katoffelagre og græsning for en ged eller et par får. „Der har herved på disse øde, ugæstmilde strøg samlet sig et proletariat, som lader de vedkommende kommuner næsten segne under fattigbyrden, for ikke at omtale, hvad der ellers udvikler sig af uheldige forhold,“ skriver en samtidig forfatter bekymret. Men det er nu ændret, „proletariatet“ har fået jord inde i landet eller er blevet byarbejdere, og dets stråtekte hytter er nu forvandlet til små hyggelige sommervillaer, kartoffelagrene er bebygget med små farvestrålende sommerhuse. De små huse mel-

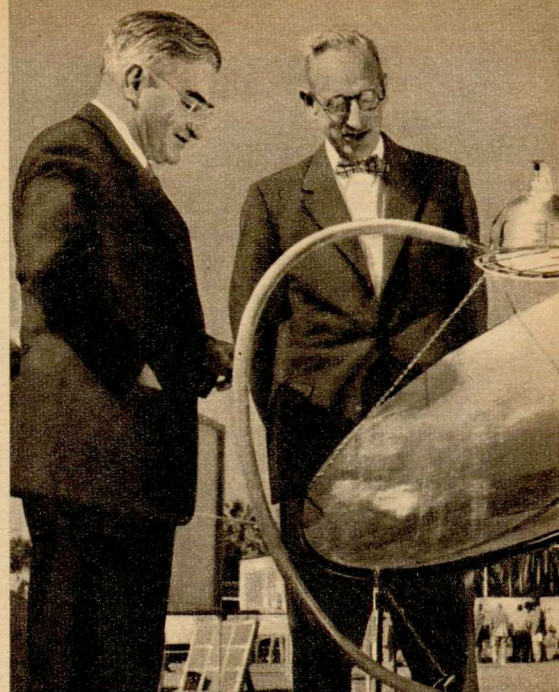
lem de fyrrebeplantede grunde klæder slet ikke den blå bugt ilde.

Hvor oldtiden taler fra bakketoppene

En rad af kæmpehøje kroner bakke- dragene så langt øjet rækker. Esterhøj, Brentehøj, Maglebjerg, Bobbjerg, Rævebjerget, Bavnehøj, Borrebjerg, Dutterhøje, Troldebjerget med syv store gravhøje. Det er oldtiden, som taler til os fra bakketoppene. Her nord i Sjælland har den kraftigt mæle. I næsten hvert sogn træffer man sagn om trolde, der har kastet store sten mod de kristne kirker, hvis klokkeklang forstyrrede deres fred i højen, om gengangere, lindorme, nedgravede skatte, helheste og kirkelam. Det er altsammen vidnesbyrd om, at her har været en kraftig oldtidsbebyggelse, og levn fra de svære kampe mellem heden- skabet og den unge kristendom. Og i Trundholm mose, ved Ellinge Lyng ikke langt fra Sejerøbugten, har man gjort et oldtidsfund, der på sin vis nok er mere betydningsfuldt end fundet af Guldhornene, der senere så sørgeligt gik tabt. Det er „solvognen“, en bronseskive, der forestiller solen forspændt med en hest. Man har forestillet sig, at hesten drog „solvognen“ over himlen. „Solvognen“ er fra ca. år 1000 før Kristus, og den er et af de sikre vidnesbyrd om, at vore forfædre var soltilbedere.

På Odsherreds høje, og måske først og fremmest Vejrhøj, har man i den fjerneste oldtid hyldet den velsignede sol, når den fik kraft og styrke til at overvinde vinterens mulm og mørke. Man har bragt ofre for at få lyset til at vokse, man har galdret og besvoret for at styrke solens kraft, og solen er for hver dag steget højere på himlen, den har gjort det mørke land grønt og har skinneth og glimt i alle bugter og vige, i småsøer og fjorde og åløb, som den gør det den dag i dag. Og ude fra bugten har lydt det samme kor af skrigende havfugle – over bakkerne har de samme lærer jublet.

Lad så moderne, blege byboere også i dag dyrke solen ved Sejerøbugten...

Solen som drivkraft

NÅR SOLEN skinner fra en skyfri himmel, modtager et ganske almindeligt dansk hustag i løbet af een dag en varmemængde, som svarer til en mands vægt i kul eller en biltankfuld benzin. 2,5 kvadratkilometer sandørken modtager i samme tidsrum en varmemængde, der modsvarende den energi, som frigøres ved en atom-eksplosion.

De energimængder, der indeholdes i kul, olie, elektricitet og atomspaltning, er det rene ingenting ved siden af solens energiuudstråling. Det er solen, der er grundlaget for alle andre energiformer, men langt det meste af solenergien udnyttes ikke, fordi videnskaben simpelthen endnu ikke har fundet på tilstrækkelige effektive metoder til at båndlægge de uhyre energimængder.

Men der arbejdes kraftigt med problemerne i forbindelse med solens energiuudstråling, og det er også på høje tid.

De indtil nu kendte forekomster af kul og olie vil være opbrugt indenfor en overskuelig årrække. Vandkraften vil ikke kunne skaffe tilstrækkelig elektricitet, og atomenergiens indslag i almindelige menneskers dagliv bliver antagelig af begrænset omfang – ikke mindst fordi produktion af atomenergi giver farlige affaldsstoffer, som det er vanskeligt at komme af med.

Hver dag bliver der 84,000 flere mennesker på jorden, og energi er forudsætningen for at kunne brødføde dem. Her er det, videnskabsmændene regner med solen som hjælper. Solenergi er billig,

SLIDMAND med 3-dobbelt slidstyrke

ET KVALITETSPRODUKT FRA

◀ Tekedel koger ved sol-energi. Solenergien – måske menneskets mægtigste naturlige hjælpekilde – er af en amerikansk videnskabsmand, dr. Farrington Daniels (t. v.) blevet brugt til at bringe en tekedel til at koge ved hjælp af en solovn. Solens stråler kastes tilbage fra et stort, konkavt spejl under kedlen. Spejlets forskellige dele er således sammenføjede, at det kan opnå fuld fordel af sollyset dagen igennem.

effektiv og kræver ikke særlig store apparater, men der er en række tekniske problemer, man skal løse, før man for alvor kan gøre brug af solens stråler.

For det første arbejder man på at finde en egnet metode til koncentration af solstrålerne – uden at det derfor skulle være nødvendigt at bruge store, specialfremstillede og kostbare spejle. Dernæst forsøger man at konstruere maskiner, der ved hjælp af solvarme kan producere damp med et sådant tryk, at maskinen kan udføre mekanisk

arbejde, f. eks. drive en pumpe. Solens anvendelse som varmekilde i private huse er også et af problemerne, og her er man allerede så langt, at man kan få et centralvarmeanlæg til at arbejde med solvarme alene. Endelig søger videnskaben også at efterligne, hvad alle grønne planter gør – nemlig anvende sollyset til at fremkalde kemiske forandringer under optagelse af solenergi – den såkaldte foto-syntese.

Men hvad så, når solen ikke skinner, f. eks. om natten?

Her prøver man at finde en effektiv metode til oplagring af solenergi. Vanskeligheden består i at bygge en tilstrækkelig billig akkumulator, men man har fundet frem til den forjættende faktor, at når sollyset falder på en bestemt slags krystaller, dannes der elektricitet, uden at der forbruges noget stof. I klart solskin kan et batteri af disse krystaller producere næsten 100 watt pr. kvadratmeter belyst flade, og et amerikansk telefonselskab har allerede draget fordel af dette, idet man har ladet et solbatteri overtage strømfor- syningen til samtlige telefoner i et land- sogn. Og telefonerne fungerer udmærket.

Der er også mulighed for at lade en solmaskine trække en generator, der oplader batterier, som kan benyttes efter be- hov. Solvarmen kan oplagres i vand, i

visse kemikalier eller endog i tykke lag grus. Når solen er borte kan man – men endnu kun teoretisk – trække på disse resourcer.

Ethvert menneske i samfund med høj levestandard indtager hver dag føde, sva- rende til 3000 kilokalorier, men i samme tidsrum fordrer man maskiner med brændstof svarende til 164,000 kilokalorier. Et sådant ødsleri kan man kun tillade sig, når der er tilstrækkelige energifore- komster tilstede. Mange steder i verden er det næsten umuligt at få befolkningernes levestandard i vejret, fordi landene savner de energimængder, der er forudsætningen for at kunne mekanisere og industrialisere samfundene.

Solen forspændt industriens vogn – det er vejen frem for hele verden, men den nye æra ligger ikke umiddelbart omkring hjørnet, selv om videnskaben dagligt trænger længere frem mod løsningen.

VINDERE AF JULENUMMERETS OPGAVER

BLANDT de i tusindvis indsendte løsnin- ger på helsides-kryds og tværsopgaven i nr. 22 blev følgende vindere udtrukket:

1. præmie, et gavekort til magasin Anva på 200 kr. tilfaldt Martha Grubbe, Gustav Esmanns Allé 6, Søborg.

2. præmie, et gavekort på 100 kr. til- faldt Ellen Pedersen, Bakkely, Tejn, Born- holm.

3. præmie, et gavekort på 50 kr. tilfaldt Gurli Pedersen, Raunstrup, Hjallerup.

4.-10. præmie, nemlig hver en kurv med smagsprøver fra FDBs fabrikker til- faldt:

Bent Madsen, „Vestergård“, Trolldhede.
Fru Valborg Larsen, Mandemark, Bor- re, Møn.

Fru Inger Andersen, Rughaven 23, 1., Ålborg.

Elsa Bilde Hansen, Elmely, Tjæreby, Roskilde.

Fru Emmy Johnson, Nyvej 12, Guld- borg, Lolland.

Hmd. Hans Hansen, Diernæs pr. Få- borg, Fyn.

Jelva Jepsen, St. Byhavevej 9, 1. tv., Svendborg.

Børnenes kryds-opgave

Onkel Erik fik mange tusinde løsnin- ger på sin kryds og tværsopgave i jule- nummeret, og blandt de rigtige løsninger udtrak han under behørig kontrol en fin legetøjspræmie til følgende ti piger og drenge (idet vi nævner pigerne først:

Ingrid Højberg, Trægården 20, Kbh. S.
Gurli Jørgensen, Vollerup pr. Volle- rup, Als.

Kirsten Hansen, Terp pr. Øster Lindet, Sdr. Jylland.

Bente Enevoldsen, Skovby, Leby, Ærø.
Lis Krægpøth Hansen, Rylevej 14, Kol- ding.

Niels Jørgen Petersen, Lindeallé 5, Sønderborg.

Finn Jensen Byriel, Brødstrup pr. Rød- ding.

Hans Peder Tanderup, Vejlgård, Røn- bjerg.

Mogens Flindt Jørgensen, Peter Hansens- vej 1, Faaborg.

Erik Skovbo, Emdrupvej 20 st., Kbh. Ø.

Præmierne for begge hold vindere er afsendt til de hel- dige med posten. Til disse og alle de mange tusinder, der deltog i opgaveløs- ningen siger vi tak.

B	Æ	K	H	S	U	T
I	A	G	U	R	K	O
E	M	N	A	L		
P	P	E	D	A	L	F
E	S	G	K	K	O	
N	Æ	S	E	S	K	U
A	L	S	B	Ø	L	
L	L	Y	S			S
H	A	N	E	O	A	S
U	I	S	R	N		
S	I	S	K	E	Å	G
S	K	Ø	I	T	E	R

Til højre løsningen på børnenes kryds og tværs, til venstre løsningen på den store kryds og tværs opgave – begge fandtes i julenummeret, nr. 22, 15. dec.

R	I	S	E	N	G	R	Ø	D		E
R	U	L	L	E	R	A				L
K	L	E	I	N	E	R	E		U	H
E	M	M	A	N			D	G	Ø	R
I	N	G	E	F	Æ	R		D	A	A
N	I	S	S	E		S	T	J	E	R
D	A	M	P	M		J	U	L	E	T
K	A	N	E			L	E	N		G
Ø	G	I	B			R	A	C	E	
B	I	L	E			T	Ø	I	L	T
D	Ø	R				N	E	R	V	E
I	S	B				M	U	S	I	K
T	O					M	L	K	E	S
B	R	O				M	I	E		L
R	U	D	E			T	G	Æ	K	L
J	U	L	E	Ø	L		G	E	R	D
G	L	A	S	E	M		L	Y	D	E
S	A	M	V	I	R	K	E	D	E	F
E	N	T	R	E		A	N		G	R

SPIS GODT...MED OST

Ost smager godt – og De har godt af ost. Det er et af naturens sundeste fødemidler. De kan ikke undvære ost – men hvem kunne også tænke sig det, når der findes noget så dejligt som ...

BUKO
Ost

**Lynhurtig
reparation**

af STRØMPER

Selv de største huller stoppes let og hold- bart, og stopningen mærkes ikke, når De bruger:

**Den
flydende
tråd**

I tube eller flaske. Rækker langt.

BRUGSEN har den

HVAD ER *H*YGGGE?

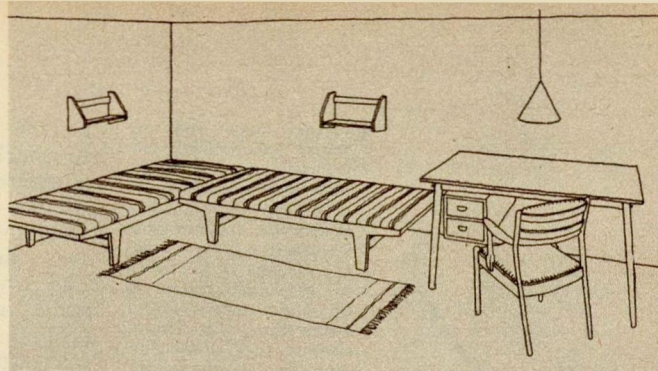
For de fleste mennesker er drømmen om at bo godt ensbetydende med begrebet hygge. Men hvad er hygge?

Er der hyggeligt i en overfyldt stue, hvor store overpolstrede møbler, nips og draperede gardiner dominerer hele rummet. Mon ikke det virker indeklemt, fordi det hindrer vor bevægelsesfrihed, selv om nogle måske synes, det er flot.

Findes hyggen da i den stue, hvor møblerne er enkle, lige op og ned, og hvor væggene er store lyse flader, der kun brydes af enkelte billeder. Måske, hvis møbler og bohavet i det hele taget er udformet og anbragt, så det passer til os og vor stilling som enkeltmenneske og som medlem af en familie, og det gælder såvel for mennesker i by som på land.

Selve boligen er for de flestes vedkommende en given ting; i byen fordi manglen på boliger og økonomien gør sig gældende og begrænser valget, medens man på landet må tage den bolig, der hører til bedriften.

De mennesker, der bor på landet eller i eenfamiliehuset, er favoritter på den måde, at man her har have eller mark, hvor børnene kan tumle sig frit. Derved aflastes moderen. Tilmed er der i reglen flere og større rum. Alligevel ser man ofte, at familien klumper sig sammen i een stue om dagen og sover i eet rum om natten. Det er måske af fyringsmæssige grunde, men vel lige så ofte, fordi man ønsker en stue, der kan stå fin og ordentlig, lige parat til at modtage gæster ved højtidelige lejligheder.

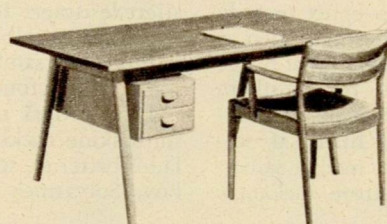

KAMMERET ER SOVEVÆRELSE

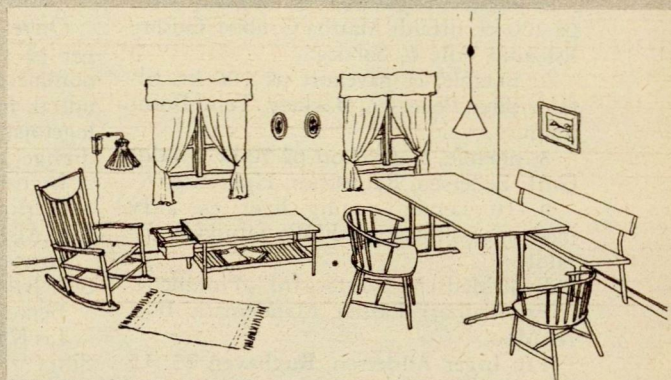
Den alt for lille lejlighed i byen er for de fleste bymennesker et problem, der ofte giver anledning til misstemning og „nerver“, hos voksne som hos børn.

Det er vigtigt, at alle familiens medlemmer kan få ro og hvile og en rimelig mulighed for at beskæftige sig med ting, der interesserer dem. I den 2½ værelsens lejlighed, der er benyttet som udgangspunkt her, har forældrene fået kammeret til soveværelse, idet man går ud fra, at det er vigtigere, at børnene har det store rum; de skal både lege og sove der.

Sovebriksene, der her bruges som senge, kan stå opredt om dagen, men derfor kan man jo godt bruge arbejdsbordet. Bordet har den fordel, at man kan købe et eller to skuffepartier, der kan fjernes, hvis bordet skal være supplement til spisebordet i opholdsstuen.

DEN LILLE LEJLIGHED (herover)

MAN SPISER I KØKKENET

På landet har man meget ofte den store fordel at kunne spise i køkkenet, hvilket betyder en stor lettelse for husmoderen, men man må også have et sted i stuen, hvor man kan spise, og det vil være rimeligt, at man indretter denne plads med henblik på familiens samvær om aftenen.

Bordpladsen skal forsynes med godt lys direkte over bordet, det er jo ikke fluerne, man tænder lys for. Det vil i reglen være mest praktisk, at man anbringer bordet ud fra væg eller vindue. På den ene side af bordet kan man så have en bæk, måske lang nok til en lille lur, og ellers nogle rare armstole, der kan anvendes både til hygge, arbejde og spisning, som f. eks. denne pindestol her. Den kan desuden virkningsfuldt bruges både sammen med gammelt og nyt.

...vor tids møbler

De hensigtsmæssige FDB-møbler er formgivet af Danmarks førende møbelarkitekter i nøje samarbejde med forbrugerne.

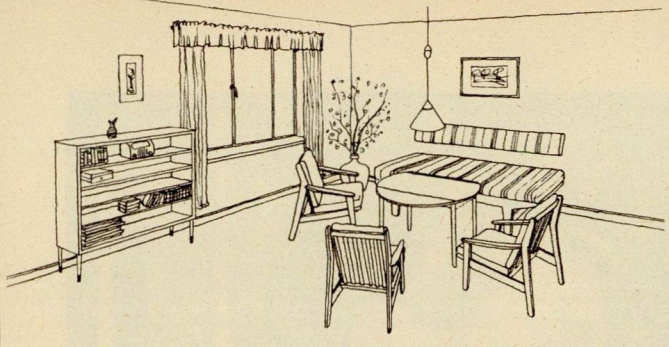
FDB-møbler er til det unge hjem – men er også en smuk fornyelse i hjem med ældre tiders møbeltyper.

Drømmer De om at bo bedre og skabe Dem stuer med smag, så læg vejen om ad den nærmeste FDB-møbelafdeling, eller se det store farveillustrerede katalog i Brugsen.

MØBLER

er gode
brugsmøbler...

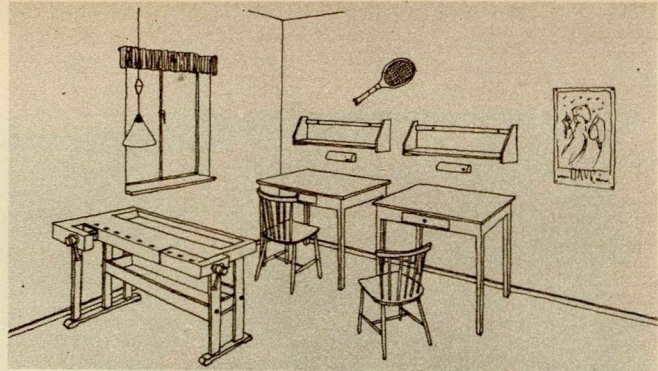
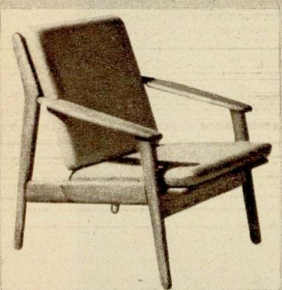

OPHOLDSTUEN

er ordnet i to hovedgrupper, en spiseplads med tilhørende serviceskab og en hygekrog, hvor man kan slappe af og hygge sig ved en kop the sammen med børnene lørdag aften og ellers sidde og sludre med venner og bekendte.

Sofaen er en sovebriks med løs ryg, der kan fjernes, hvis den skal bruges som gæstesoveplads. Det runde bord med de to klapper, der kan slås ned, giver sammen med de lette lænestole en smuk og rummelig gruppe.

I moderne lejligheder er det en fordel at have stole af denne type; de fylder ikke så meget, er lette at flytte rundt med og nemme at holde rene med de løse skumgummi-hynder. Ombetrækningen er også overkommelig, både hvad arbejds-løn og stof-forbrug angår, og det er en ting, de fleste ikke tænker på den dag, de står og skal købe møbler.

DRENGENES VÆRELSE

De to drenge har som omtalt fået det rum, der var tænkt som forældrenes soveværelse, og de har rigelig brug for et rummeligt værelse.

De skal have et lille arbejdsbord, hvor de kan læse lektier og sidde og rode med frimærker og andre ting, og det er godt, hvis der er plads til en høvlebænk, hvor de kan snedkerere.

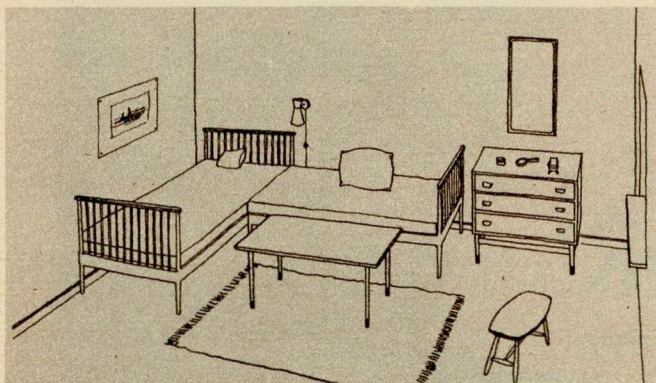
Gulvpladsen er så stor, at der er plads til at bygge med klodser eller lege med tog, og plads nok til, at der kan være et par kammerater på besøg, uden at hele huset vælter.

Det er bedst, når børn kan lege uden de voksnes ustandselige irettesættelser og hyssen, og uden deres indblanding i legen, så de kan få frit spillerum til at bruge fantasien.

Der er stabelsenge i værelset, de giver god gulvplads og er meget anvendelige, hvor der sover flere børn sammen.

HUSET PÅ LANDET (berunder)

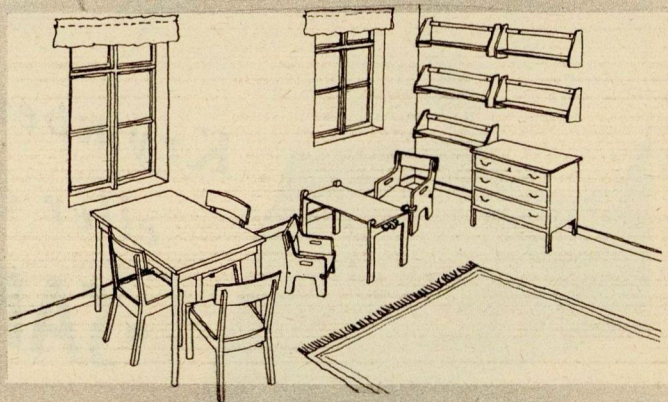
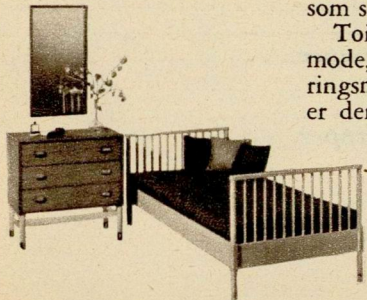
INGEN STADSSTUER

Boligen på landet, som man her er gået ud fra, er tænkt som et af de hyppigst forekommende huse med tre næsten lige store stuer. Vor familie her har tre børn, hvoraf den mindste endnu sover hos forældrene.

Soveværelset er indrettet, så det kan bruges som stue, også i tilfælde af mange gæster. Sengene står i vinkel, det giver bedre gulvplads og nemmere adgang til vinduerne. Det lille bord kan bruges både som natbord og som sofabord.

Toiletbordet er erstattet af en kommode, som giver langt bedre opbevaringsmuligheder for linned. Ovenover er der anbragt et stort spejl. Det må

være en fordel for hele familien at fordele brugen af stuerne til daglig, så alle har plads, fremfor at have en stue stående til gæster.

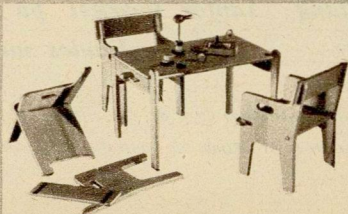

BØRNEGENES STUE

Børnenes stue ligger ved siden af køkkenet, så moderen kan have opsyn med den mindste. Det er en dejlig stue, hvor der er god plads til leg, såvel for store som små. Den mindste har en krog med små møbler, der kan skilles ad. Hylderne på væggen er anbragt, så den lille selv kan nå sine ting, og de større børn kan have deres ting i fred.

Så er der desuden et bord med stole til, her sidder de større børn med lektier og legeting. Denne plads er også tænkt som spiseplads ind imellem og som arbejdsplads om formiddagen, når børnene er i skole.

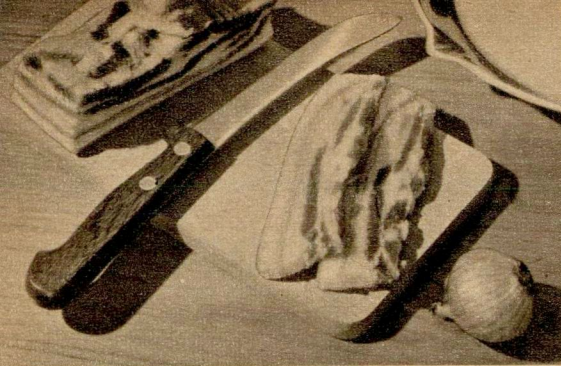
Hvis hjemmet fortæller noget om de mennesker, der bor der, fortæller om, hvad de hver især interesserer sig for, og hvis bohavet passer til familiens medlemmer, mon der så ikke er rigtig hyggeligt der?

*Krympet... krympefrit... krympesikkert...
kun "Sanfor" siger, at krympningen er kontrolleret gennem
de hårdeste prøver med langvarig kogning ... kun "Sanfor" betyder,
at krympningen holder sig under et vist minimum — når tøjet
bliver vasket og strøget normalt. Risiker ikke, at tøjet krymper.
Forlang "Sanfor"-mærket på bomuldsvarer for at være absolut
sikker. Findes nu også på gardiner, lagener og sengetæpper.*

★ Cluett, Peabody & Co., Inc. tillader kun varemærket "Sanfor" for tøj, som svarer til en af dem fastsat og foreskrevet samt fortløbende kontrolleret standard for krympfribed. Sanfor Service Skandinavien, Korsgaten 22, Oslo.

RUSTFRIT materiale er ikke godt egnet til smørebrug, derfor er smørenkniven her med den brede klinge ikke rustfri. Derimod er brødsaven af højpoleret rustfrit stål og med bølgeskær. Slagterkniven er også af rustfrit stål, og skaft og blad er udformet på den mest hensigtsmæssige måde. Spækkebrættet er af hårdt bøgetræ, der kan holde til noget. Det har afrundede hjørner og kanter.

NÅR KJOLEN BLIVER FOR SNÆVER

DET HÆNDER jo, en kjole bliver for snæver, og det skyldes ikke altid, at man er blevet for tyk, årsagen kan også være, at kjolen krøb ved rensning, og hvad er vel mere ærgerligt end sådan en pæn, ren kjole, der bare er al for stram. I den første model, som har en vid nederdel, går elegancen jo af kjolen, hvis den rynkede nederdel virker for stram, og man kan nemt redde kjolen ved at give den ny bredder i siden. Hvis kjolen tilmed er gået under armen, en skæbne der overgår mange kjoler al for tidligt, kan bredderne også indsættes i blusen og føres ned på ærmerne. Det kræver en del nyt stof, men er det en kjole af godt materiale, kan det betale sig at ofre lidt på at forny den. Er det kun nederdelen, der er blevet for stram, er det altid en god idé at åbne sidesømmen og lave et læg i stedet for søm og indsætte et broget stof som bund i lægget, man kan lave lægget så bredt, man vil, og blot tage hensyn til hvormeget kjolen trænger til at øges. For at undgå et omsyet præg må kjolen have nogle flere detaljer i det indsatte stof, men man kan nemt lave en krave eller et par opslag som vist på tegningen. Har man ikke tøj nok til det, kan man i stedet anvende besætning af knapper overtrukket med det stribede stof, det går der i al fald ikke ret meget tøj til. Er det en mønstret kjole, der skal repareres, må det indsatte ny stof være ensfarvet i en farve, der står til kjolen, to mønstrede stoffer i samme kjole er for meget af det gode.

LÆSERNES GODE RÅD

Vil man hindre en flaske tomatpuree i at mugne, kan man hælde salatalie oven i flasken, så pureen dækkes, den vil da altid være frisk.

Når spejlægspanden er varmet, kommes smørret på, og inden æggene slås ud, kommes en teskefuld vand i fedtstoffet. Resultatet bliver fint.

Læg et stykke klar plastik mellem hovedpuden og pudebetrækket, så hverken damerens natcreme eller herrerens brillantine kan ødelægge hovedpuderne (den klare plastik er meget billig).

Har De noget gammelt bagefedt, der har fået en lidt dårlig smag, kan De blot lægge en rå kartoffel eller gulerod i det varme fedt, og den dårlige lugt og smag forsvinder helt.

Når de stive spidser på snørebåndene går i stykker, er det besværligt at snøre skoene. Hvis man dypper snørelidser-

nes ender i varmt lak, lim eller andet hurtigt tørrende klistermiddel, bliver disse atter stive. Man kan også omvikle lidserne med lidt fin ståltråd.

En tiloversbleven æggeblomme kan holde sig frisk i flere dage, hvis man overhælder den med koldt vand.

Kødmaskinen, der skrues fast på køkkenbordet, kan tit sætte nogle slemme mærker i bordet. Det kan De forhindre ved at lægge et stykke pap imellem.

Kakaoen klumper ikke, hvis man først rører sukker i, og derefter pisker den ud med vand eller mælk.

Bagepulver skal opbevares tørt for ikke at tabe sin hæveevne.

Forvaskede gardiner er ingen pry. Hvis man efter vasken tilsætter sidste hold skyllevand lidt afkog af lindeblomstte, får de en fin gulgrøn tone, der får dem til at se nye ud.

En nem, lille MIDDAG

Opskrifterne er beregnet til seks personer

Grapefrugt med rejer

3 grape-frugt
1 dåse rejer
1 tsk. engelsk sauce
1 knivspids curry
tomatpuré
karse

Grape-frugterne halveres.

Kødet tages ud og skæres i mindre stykker.

En marinade røres af rejevand og krydderier.

Rejer og grape-frugtkød trækker heri, fyldes derefter i grape-frugtskallerne, pyntes med tomatpuré, karse og evt. mayonnaise.

Fyldte koteletter

meljævning
1 dl fløde
ca. 1 kg svinekam
1/2 kg champignons
1 lille løg
50 g Trekroner
salt, peber
grønsagsvand

Kødet skæres ud i koteletter, bankes let.

Med en skarp kniv skæres en „lomme“ ind i hver kotelet, heri fyldes de rensede, udskivede champignons blandet med det fint hakkede løg.

Kødet lukkes igen med en tilspidset tændstik.

Koteletterne steges møre på panden (ca. 6 min.) eller brunes let på panden og steges færdige i ovnen (ca. 15. min.).

Resten af champignonerne brunes og hældes over koteletterne ved anretningen.

Serveres med f. eks. kogte grønsager, franske kartofler og evt. hvide kartofler eller med en god spinatstuvning.

Til saucen koges panden af med grønsagsvand og fløde, jævnes let, smages til og serveres evt. med lidt champignons i.

Chokolade- makron- dessert

100 g makroner
ca. 1/2 dl sherry
1 plade chokolade
(Koldinghus ***)
ca. 200 g druer
1/4-1/2 l piskefløde
1 spiseskefuld sukker

Makronerne lægges i en glasskål el. på et fad. Sherryen hældes over.

Chokoladen snittes ret groft.

Blandes sammen med sukkeret og 3/4 af druerne i den stivpiskede fløde.

Chokoladeflodeskummet fordeles over makronerne.

Desserten pyntes med resten af druerne.

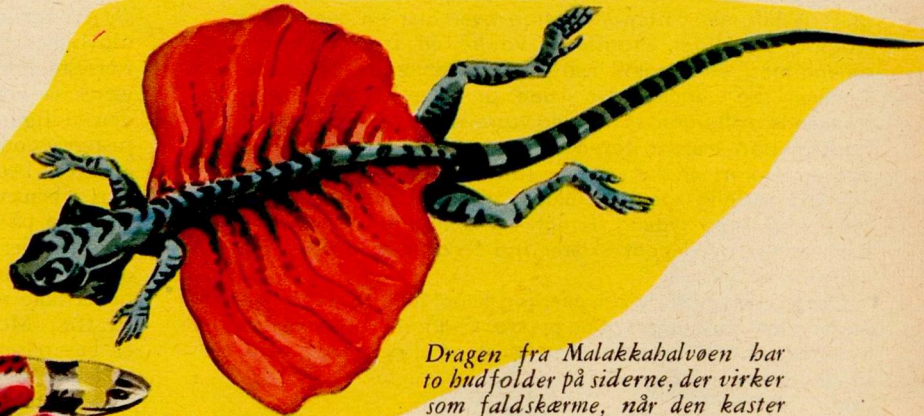
HVORDAN bliver en vulkan til? Hvad lever planterne af? Hvornår fik elefanten sin snabel? Hvordan ser der ud på månen? Hvor hurtigt svømmer en laks? Alle disse spørgsmål og mange, mange andre kan I få svar på i den morsomste naturhistoriebog, I nogensinde har set. Den hedder *Naturens vidunderlige Verden*, og forlaget Fremad har udgivet den. På hver eneste side i bogen er

der smukke farvebilleder, nogle få ses her, et eksempel af hver dyregruppe: en fugl (kolibrien), en padde (frøen), et pattedyr (bæveren), en fisk (laksen), en øgle (dragen), et krybdyr (koral-slangen), et krebsdyr (hummeren). I kan også læse om blomster, planter og træer – hvor de stammer fra, og hvordan de har udviklet sig. I bogens sidste afsnit fortælles om solen og dens familie og om stjernerne.

Denne bog er et sidestykke til billedgeografien *Vor Jord*, som blev udgivet af samme forlag i fjor, og som er mindst lige så spændende med righoldige beskrivelser af Indiens templer og Kinas pagoder, af indianernes og eskimoernes liv, samt mange andre kultur- og natur-ejendommeligheder.

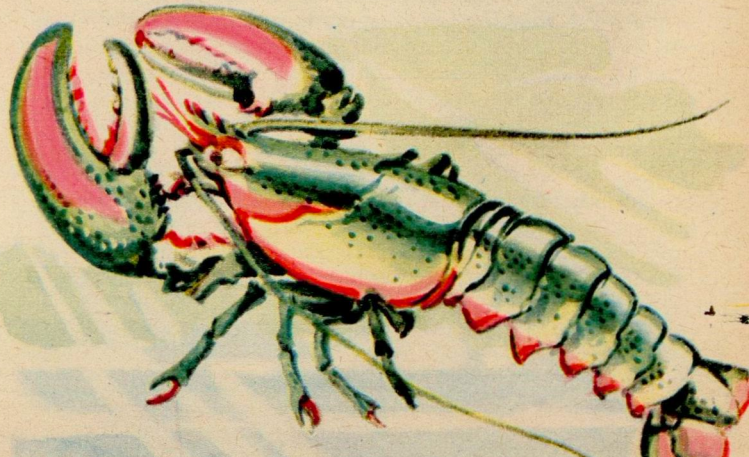
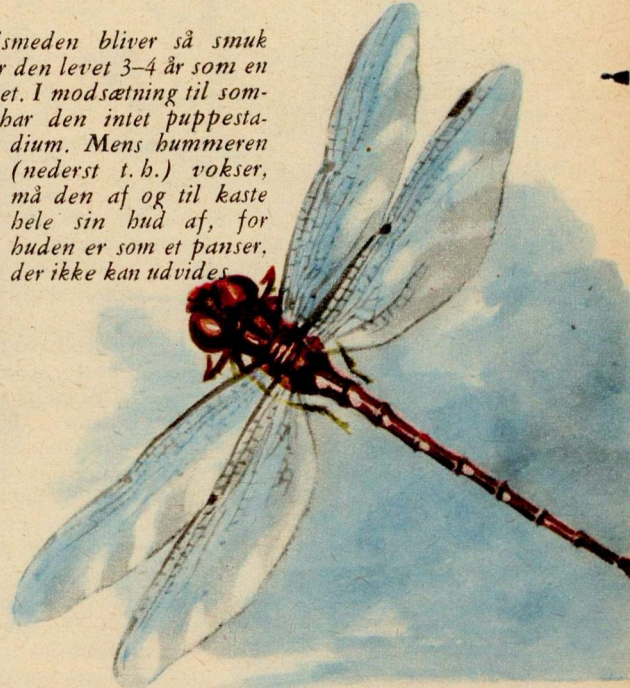
Med sit lange næb kan kolibrien nemt suge honning fra blomsterne. Tilmed er dens tunge rullet op, den fungerer som et dobbelt sugerør.

Den smukke slange herunder: koral-slangen, er en frygtet giftslange, der dog heldigvis sjældent angriber. Frøen (derunder) har en mærkelig klæbrig tunge, der er fast fortil og fri bagtil. Ser frøen et bytte, smækker den hurtigt tungen frem og trækker byttet ind. Bæverne er dygtige bygmestre, der forstår sig på at lave dæmninger af træstammer, som de selv fælder, slæber sammen og dækker med sten og mudder.

Dragen fra Malakkahalvøen har to budfolder på siderne, der virker som faldskærme, når den kaster sig ud i luften og svinger fra træ til træ.

Inden guldsmeden bliver så smuk som her, har den levet 3-4 år som en larve i vandet. I modsætning til sommerfuglen har den intet puppestadium. Mens hummeren (nederst t.h.) vokser, må den af og til kaste hele sin hud af, for huden er som et panser, der ikke kan udvides.

Charlotte er en lille bil fra 1932. Jeg købte den af en kollega, hvor bilen havde været familiens stolthed indtil børnene var blevet så store, at det var komplet umuligt længere at stoppe dem ind i Charlottes beskedne indre. Når jeg kører hen ad landevejen med den sindssvage fart af fyre kilometer i timen og stolt overhaler en overlæst fragtbil, så stirrer chaufføren vantro ud fra førerhuset, omend med et lille smil ned på den hoppende Charlotte. Kommer jeg derimod for skade at ligge i vejen for et flunkende dollargrin, så kan jeg være sikker på at få ørerne fyldt af den mest irriterende brug af hornet, og næsten lige så sikkert er det, at den fornærmede dollargrinejer, når jeg endelig kan give plads, tilsender mig dræbende blikke og med tydelig foragt for Charlottes diminutive fremtoning, overlegent skærer ind foran mig, så jeg må hugge bremserne i.

Om jeg selv er fartglad, aner jeg knapt nok. Forsøger jeg endelig en enkelt gang at presse Charlotte op over de halvtreds i timen, begynder hendes skrog at ryste og bævre, så jeg straks må sætte farten ned. Men da min anskuelse er, at fyre kilometer også har ret, forsøger jeg fortvivlet at få Charlotte anerkendt som en rigtig bil blandt mine medkørende på landevejene.

Men det er svært. Indhenter jeg for eksempel en flok skoledrenge på cykler, og de ser Charlottes beskedne størrelse, breder et medlidende grin sig over deres ansigter, og de står op i pedalerne og spurter afsted i den faste overbevisning, at de nemt kan køre fra mig.

Derimod kommer jeg til kort over for folkevognene. I størrelse overgår de ikke Charlotte med ret meget, men derimod i udseende. Milde himmel! De er jo strømlinjede både for og bag... og deres fartevne... Firs og hundrede kilometer er bagateller, de er landevejenes terrier, der arrigt bjæffer rundt i trafikken og mindst af alt har tid til at tage hensyn til en dame så sindig som Charlotte.

Men det har nu alligevel altid været dollargrinene, der indgav Charlotte og mig en spirende mindreværdsfølelse. Indtil jeg for nylig fik oprejsning. Vi skulle i Charlotte samt en større bil besøge nogle bekendte. Jeg overlod Charlotte til en kvindelig chauffør, som jeg havde tillid til, mens jeg selv fulgte bagefter i den større vogn. Charlotte trillede nok så fornøjet afsted. Pludselig, idet Charlotte var ud for en sidevej, der var delvis dækket af en hæk, kom et glinsende uhyre frem fra sidevejen og torpederede Charlotte i venstre side. Det så ud, som om uhyret havde ligget på lur efter hende bag hækken. Charlotte gav et koket hop i vejret og havnede på alle fire. Vi bremsede hårdt op og ilede til hjælp. Bortset fra den ubehagelige oplevelse sådan at blive torpederet, havde Charlotte blot fået venstre dørplade trykket ind og mindre ravager på skærme, afviservinger og lignende. Dollargrinet derimod havde fået næsepartiet krøllet og vredet. Charlotte er fra 1932. Hun er ubetydelig og langsom, men hun er gjort af kram, der er mindre beregnet på fart end på holdbarhed. Tage Nissen.

DANSK LOVGIVNING kan i år fejre et ganske særpræget jubilæum: 50-året for gennemførelsen af den hyppigst overtrådte blandt dette århundredes love – loven om „indførelse af det metriske system for mål og vægt“. Den 19. marts 1907 afskaffede rigsdagen det hidtidige målesystem og bestemte, at efter en 5-årig overgangsperiode ville meter- og kilo-systemet „udelukkende være at anvende“. Det blev simpelthen gjort ulovligt at anvende pund og alen – men hvor mange kan sige sig fri for at have begået sådanne ulovligheder. Det er utvivlsomt de færreste, der igennem de 45 år har været så konsekvente som den tidligere direktør for justervæsenet, der rent ud afviste at betale en regning, hvis benævnelsen pund forekom på den.

Nu er det ganske vist sådan, at denne art ulovligheder ikke retsforfølges og straffes. Men til gengæld er bevarelsen af de gamle mål- og vægtenheder i så udpræget grad med til at gøre tilværelsen besværligere, at man med undren og let foruroligelse må betragte dette vidnesbyrd om dagligdagens konservatisme selv over for noget nyt, der er en indlysende lettelse. Enhver, der har prøvet, f. eks. ved forhandling med en håndværker, at skulle omsætte alen og tommer til metersystemet, eller blot har været ude for på stående fod at skulle regne fra tommer til alen, må vist give det folketingsmedlem ret, som under den danske rigsdags første debat om metersystemet sagde, at det „... anbefaler sig ved sin rationelle Karakter og sin for Beregninger overordentlig store Simplicitet i den Grad, at enhver anden Anbefaling af det næsten er en Fornærmelse“. Det var engang i 1876, han sagde det – for mere end 80 år siden. Alligevel er det i dag sådan, at man vanskeligt kan købe sig en kolonihave og virkelig vide, hvad man får for pengene, hvis man ikke er klar over, at en kvadratalen er det samme som 0,394 kvadratmeter.

30 år om at slippe gennem tinget

At de parlamentarisk besejrede pund og alen i det praktiske liv ville vise sig så sejlivede, har næppe foresvævet indenrigsminister Sigurd Berg, da han i 1907 kunne gå til kongen med loven om metersystemets indførelse. I ikke mindre end 30 år havde forslaget om at gå over til metersystemet ligget på rigs-

dagens eller ministeriets bord. 10 gange måtte det fremsættes, før det endelig slap igennem folketing og landsting, skønt det eksisterende mål- og vægtsystem faktisk var så indviklet, at selv indenrigsministeren ikke vidste, hvor mange forskellige enheder, det omfattede. Et rigsdagsmedlem havde hævdet, at rummålet „en tønde“ kunne være 12 forskellige ting, og ministeren tilstod beskæmmet, at han ikke var helt klar over, om det var rigtigt.

Det var en af Estrups indenrigsministre, Ingerslev, der først vovede sig frem med et forslag om, at Danmark skulle gå over til meter og kilo.

50 ÅRS JUBILÆUM

for

LOVEN

ALLE

Noget voldsomt overilet var det svært at se i forslaget selv i 1876. Ingerslev kunne ved forelæggelsen henvise til, at metersystemet var næsten hundrede år gammelt – udarbejdet i henhold til en beslutning af den franske nationalforsamling i 1790, altså under den store franske revolution – og at det var indført eller ved at blive indført i en lang række lande spændende fra Norge og Sverige til så udpræget reaktionære enevoldsstater som sultanens Tyrkiet og tsarens Rusland. I betragtning af, at justervæsenet den dag i dag ikke så sjældent får anmodninger om at justere vægte som halvkilos-vægte – med tydeligt henblik på beregninger i pund – tør man jo nok antyde, at Estrups minister alligevel var ganske tidligt på færde.

Ministeren blev under den tids debat ofte og indtrængende spurgt, om han virkelig havde til hensigt at slæbe en gammel kone for retten, hvis hun kom for skade at forlange to alen sirts i en manufakturforretning, men hverken forespørgeren eller ministeren havde fantasi nok til at forestille sig, at også den gamle kones børnebørn og oldebørn ville få brug for lemfældighed på dette punkt.

Andre modstandere slog på et gammelt og prøvet argument i en rigsdagsdebat: bekostningen.

Et landstingsmedlem havde regnet

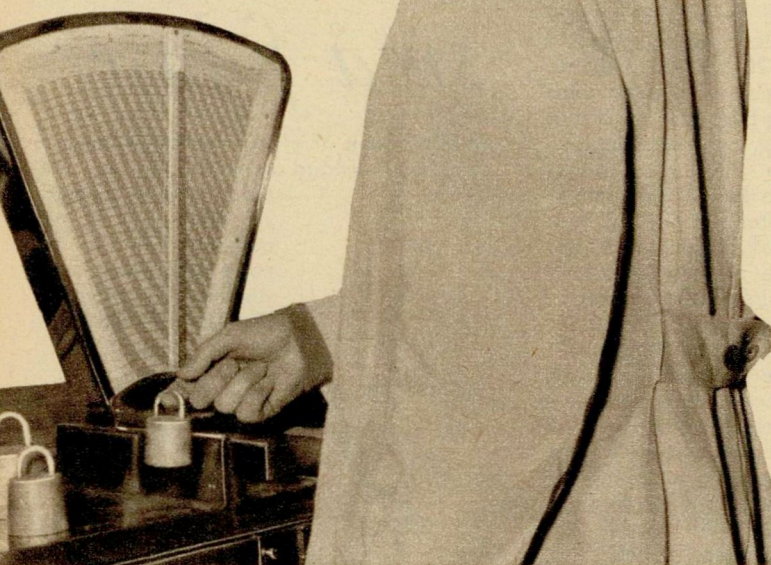
ud, at overgangen til meter og kilo ville koste en million kroner – bl. a. til nye regnebøger i skolerne. Det var et beløb, som gjorde indtryk på datidens lovgivere. Virkningen svækkedes blot noget, da et medlem, som selv var lærer, gjorde opmærksom på, at efter hans erfaringer var der alligevel ingen regnebøger, som ikke ville være slidt op i løbet af de 5 år, som skulle gå inden lovens ikrafttræden.

„Luntemil“ og „trippemil“

En tredje gruppe af tingmændene akcepterede i og for sig det nye system, men drog til felts mod dets „latinske“ benævnelser. Nogle ville indføre betegnelser som „Nymil“ i stedet for kilometer. Andre krævede i ramme alvor en tiendedel kilometer og 1 hundredel kilometer benævnt som henholdsvis „1 luntemil“ og „1 trippemil“. Mest konsekvent blandt de sprogligt inspirerede opponenter var uden sammenligning højesteretssagfører Oktavius Hansen, som forelagde et helt sæt danske betegnelser for alle en-

OVERTRÆDER

heder indenfor metersystemet. Han ville f. eks. have „1 meter“ erstattet med betegnelsen „1 stok“ (med den motivering, at denne afstand jo nogenlunde svarede til længden af en spadserestok), 1 decimeter skulle hedde „1 finger“, 1 centimeter „1 negl“ og 1 millimeter „1 hår“. I stedet for kilo ønskede han beteg-

Det er i forbrugernes interesse en af justervæsenets fornemste opgaver at kontrollere elektriske vægtapparater. Denne kontrol foregår som oftest på vægtfabrikkerne, men her er en vægt kommet til afprøvning hos en af justervæsenets ingeniører, som gennem kontrolvejning sikrer, at forbrugerne til sin tid får det kvantum varer, de skal have ifølge vægtens angivelser.

På justervæsenets værksteder kontrolleres vægtlodderne, inden de bliver solgt til de handlende. Selve loddet fremstilles fabrikmæssigt med et hulrum, som fyldes op med blystykker. Så slås en blyprop i hullet, og loddet kontrolvejes.

nelsen „tvepund“ og 1 centiliter skulle kaldes „1 fingerbøl“.

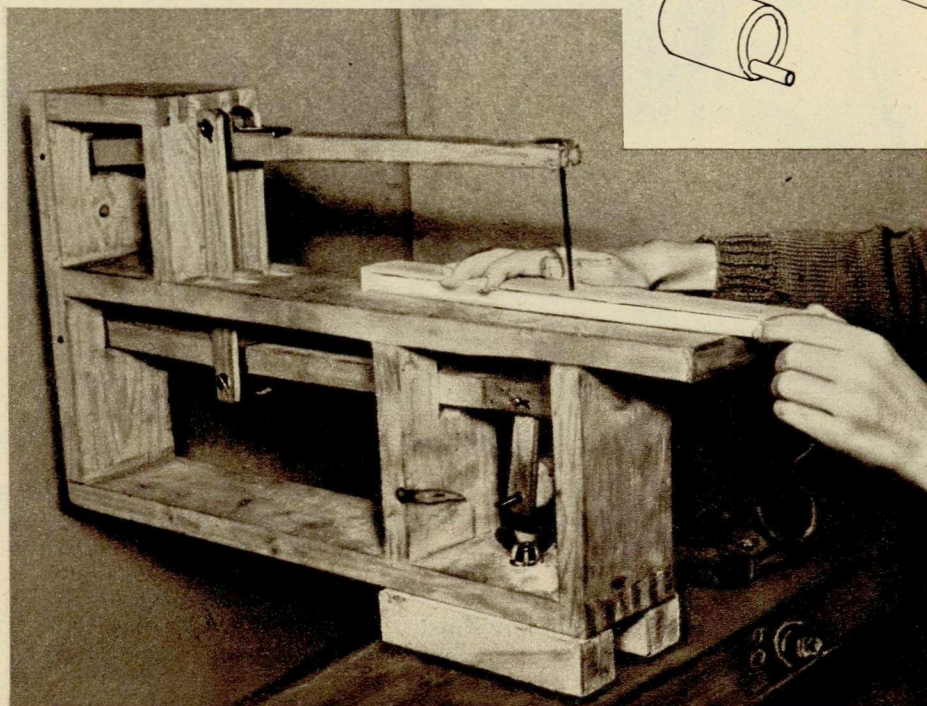
Nogen egentlig politisk skillelinie var der ikke tale om overfor metersystemet. Venstreføreren C. Berg sagde fra første færd, at her var tale om „en fremskridtslov“, mens Klaus Berntsen var en af dem, der strittede længst imod. Så sent som i 1906 fortsatte han kampen, bl. a. med det argument, at adskillige af vore ordsprog går jo fløjten . . . vi kan ikke mere måle hinanden skæppen fuld, men højst tildele hinanden 17,39 liter . . .!

En fornyet strid opstod, da metersystemet skulle indarbejdes i de gældende love. Edvard Brandes påviste, at de militære autoriteter lumskeligt havde benyttet lejligheden til at skærpe den i forvejen temmelig barbariske straf „arrest i bøjen“, ved hvilken arrestanten lækkes fast til gulvet. Lænken skulle efter de hidtidige forskrifter være 1 alen, og Brandes lod ikke krigsministeren dø i synden, da han opdagede, at militæret havde omregnet 1 alen til 60 cm i stedet for 62,7 cm.

Det, som til sidst gjorde det af med selv den mest opfindsomme modstand mod meter- og kilosystemet, var naturligvis den kendsgerning, at det er i forbrugernes interesse at have et så simpelt og overskueligt vægt- og målsystem som muligt og enheder, der dækker samme realitet, hvor i verden de så anvendes. Mens man havde konstateret, at der af „pund“ jorden over fandtes ikke mindre end 232 forskellige, så lå det jo fast, at 1 kilo var 1 kilo. Sagde man – -. Det har været en senere eftertid forbeholdt at se denne kendsgerning gjort illusorisk af en salgsteknik, som er baseret på anvendelse af emballager, der ikke tillader en bedømmelse af varens regulære vægt, og på afvejning i så „skæve“ kvanta, at det stiller forbrugeren overfor store regnevanskeligheder. Forhåbentlig vil disse hindringer for en virkelig konkurrence vise sig mindre sejlivede end de pund og alen, som lovgiverne troede at have skaffet sig af med for halvtreds år siden.

DREJEBÆNKEN

*som dekupørsav,
langhulsbor
og slibemaskine*

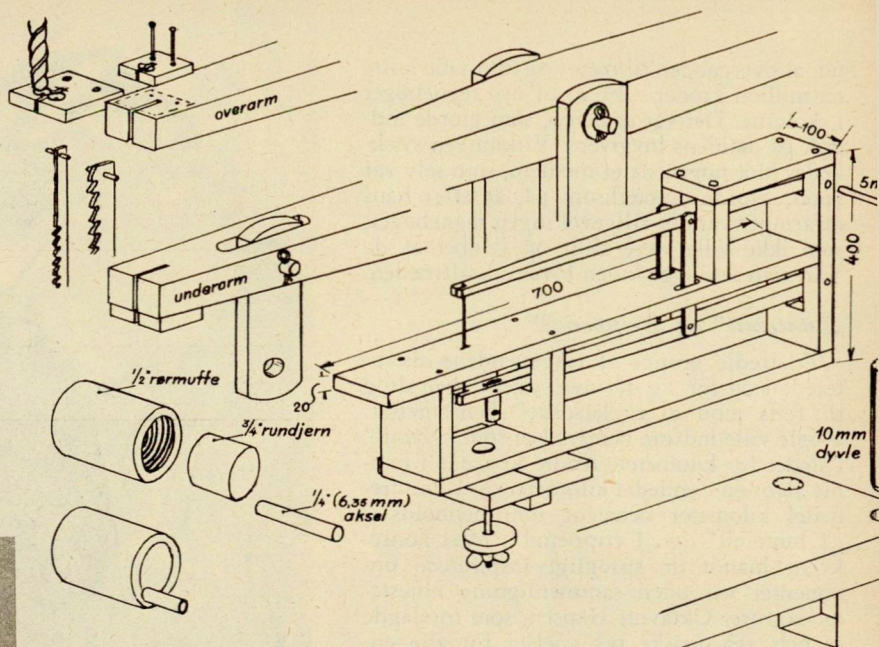

EN DEKUPØRSAV er et særdeles nyttigt instrument for en hjemmehåndværker, og den version, som svarer til drejebænken fra de foregående numre af „Hjemmets Teknik“, hører til de mest praktiske udformninger, idet saven ikke alene er særdeles robust – den er også hurtigt arbejdende.

Savens størrelse kan man til en vis grad selv bestemme – alt efter arten af det arbejde, den skal anvendes til. Klingelængden er derimod fast – nemlig 170 mm. I handelen findes der en art løvsav med drejelige dupper og en yderst enkel klingesætning, takket være to små stifter, som falder ind i et skråt hak. Det er disse klinger, vi skal bruge – og de har til og med den fordel, at de er meget billige. Vil man hellere arbejde med en sværere klinge, klippes de til af 4–5 mm svejfe-klinger, bores og forsynes med en kort, stramtsiddende stift, som ydermere stikkes med et hammerslag. (Se tegning.)

Konstruktionen af saven fremgår af tegningen øverst side 28. Stativet bygges op af nøjagtigt tilskårne brædestykker i 120 mm bredde og 20–25 mm tykkelse. Samlingerne foretages med svær lim. Efter 1 døgn's tørring bores der to 10 mm huller i hver samling, og yderligere sikring foretages med to dyveler, som sættes i med en tyndere lim. Denne samle-måde har vist sig næsten lige så stærk som sammentapning, og så er den meget lettere at gå til for en almindelig hobby-mand uden adgang til specialmaskineri.

Savarmene udføres bedst i ask eller sejt bøgetræ, og de bevæges omkring to stifter i den bagerste opstander. Klingespændingen bestemmes af de to afstands-stykker mellem savarmene. Størrelsen på afstandsstykkerne må man prøve sig frem til. Armenes ophængning og udspilning bevirker, at klingens er stram i alle positioner i modsætning til den fjederstyrede op-haling, der bruges på andre modeller.

Herover ses detaljerne i dekupørsaven. Til venstre øverst klingebeslagene, og derefter plejlstangen og krumtappens fremstilling. I midten ses afstands-stykkernes ophængning på armene og nederst til højre sikringen af samlingerne ved hjælp af træ-dyveler.

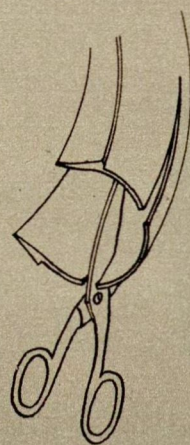
Beslagene i armenes ender laves i svær messingplade. Der bores to huller, som går ca. 1 mm over hinanden. Når sporet til klingens skæres, får man derigennem et holdbart leje for stifterne. Underarmen forsynes med et aflangt hul til plejlstangen – en stump krydsfiner. – Hullet skal ikke være større, end at plejlstangen lige netop har frigang.

Som sædvanligt er hele savkonstruktionen fremstillet således, at den holdes fast mellem drejebænkens vanger gennem den svære skrue med vingemøtrikken i bunden.

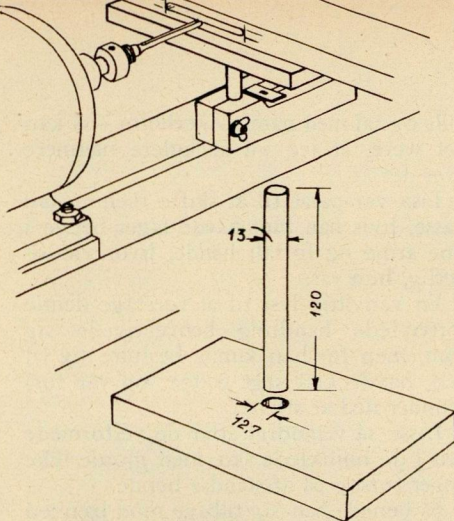
Savens bedste arbejds-hastighed er ca. 700–1000 omdrejninger pr. minut med et

små fiduser

Midterbanen af et nedslidt cykledæk er i fraklippet tilstand og med slidbanen vendt indad alle tiders bedste drivrem, især når dækket kan bruges uden fraklipninger og samlinger. Cykledæk fås efterhånden i alle mulige diametre, og de har en så for-bavsende elasticitet, at man i de fleste tilfælde vil kunne opnå en endeløs rem. Magen til friktion og blød gang skal man lede længe efter.

Bløde plader, f. eks. isoleringsplader, males

meter drives ind. Muffen skubbes ind over akselforlænger på motoren, og stiften går ind i hullet forneden i plejlstangen – og så er saven klar til at tage fat.

Langhulsbor og slibeplan

Langhulsboreplanet og slibeplanlægget er to små hjælpeværktøjer, som det ikke vil volde særlig store vanskeligheder at fremstille. De er begge to afhængige af universalfodstykket, men det har vi allerede fremstillet, idet det nemlig er fodstykket fra drejeplanlægget, der genopstår i begge værktøjer.

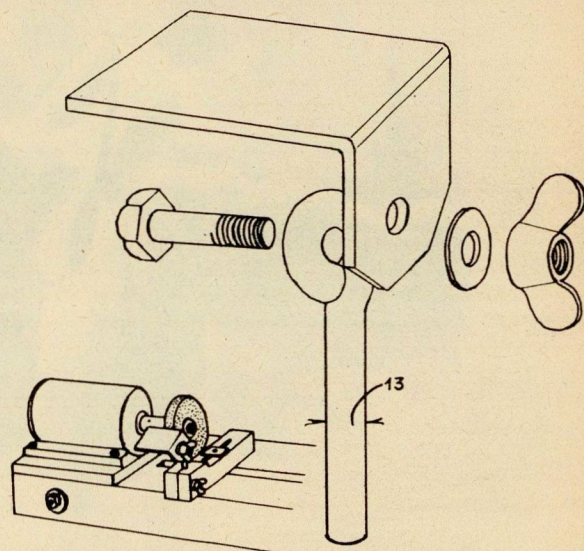
Langhulsboreplanet består kun af fodstykket, i hvis hul der spændes en stump 13 mm akselstål. Den modsatte ende af stålet er drevet ind i et lidt for lille hul i en plan træplade, og det er denne plade, som tjener for arbejdsplan for det stykke træ, der skal forsynes med et langhul. Træet skubbes simpelthen over pladen ind mod boret, som sidder fast i motorens akselforlænger. Systemet er billigt og effektivt, men det kræver en vis tålmodighed at indstille arbejdsplanets højde helt nøjagtigt.

På slibemaskinen er der naturligvis monteret en slibeskive på motoren, og slibeplanlægget sidder på universalfodstykket. Stikken med det ombukkede øje kan man være heldig at finde i skrammelbunken, men den skulle gerne passe nogenlunde i 12,7 mm-hullet i fodstykket. Slibeplanlægget er anvendeligt både til værktøjs-slibning og til kantslibning af tilskårne jernstykker.

Både for deкупørsaven og de to hjælpe-maskinens vedkommende gælder det, at kvaliteten af det arbejde, de skal udføre, er afhængig af den nøjagtighed, hvormed de er udført.

Lad derfor være med at „snyde“ med målene. Det hæver sig før eller senere, og fremfor alt – vær helt sikker på at tegningerne er forstået rigtigt.

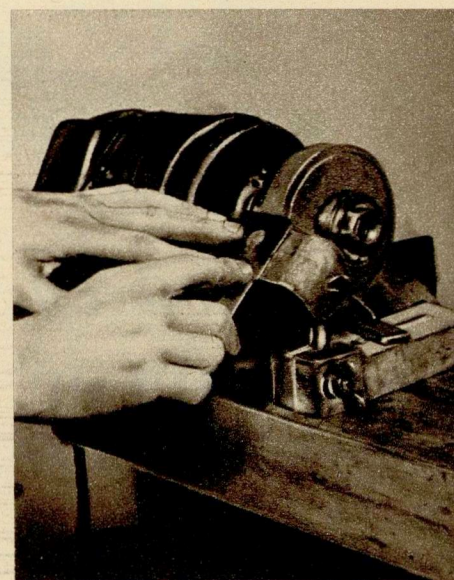
Løvrigt er De altid velkommen til at

Her er langhulsboreplanet, som er meget enkel i sin opbygning, men alligevel effektiv i sin virkemåde.

slag på ca. 60 mm. Med direkte koblet motor og 1400 omdrejninger pr. minut, må man reducere slaglængden (gennem forkortelse af afstandsstykkerne) til 20-25 mm for at undgå en alt for urolig gang.

Krumtappen er en halvtomme mufte, hvori der er indbanket en tilfilet, halvt så lang prop af rundjern. Der bores et 6 mm hul og et stykke aksel med $\frac{1}{4}$ som dia-

Slibeplanlægget klarer såvel opretning af knive og stemmejern som kantslibning af jernstykker – og så er det meget let at lave.

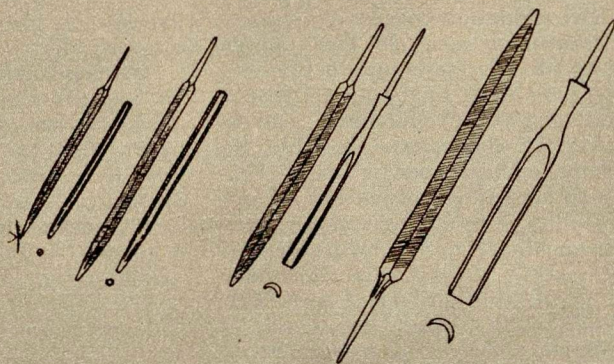
lettest, hvis de først stryges med fortyndet tapetklister. Celluloselim i pulverform – udrørt i vand – er fortrinligt til dette formål.

Et billigt forsatsvindue laves hurtigt ved hjælp af en træramme, tilskåret efter vinduets ydermål. Rammen betrækkes med plasticfolie, som varmes sammen ved hjælp af et strygejern. Husk der skal papir over plastic'en før stryge-jernet sættes på. Til sidst skrues rammen fast over vinduet.

Gamle trekantede savfile kan let genopstå som brugbart værktøj, f. eks. som kørner, dorn og huljern. Filene slibes i facon. Hulkehlen i huljernene slibes på

den tilrettede kant på en slibeskive, og jernet anløbes. De yderste 30 mm varmes op, så overfladen får en brunlilla hinde, medens resten anløbes til blåt.

Bagefter kan man pudse hele jernet blankt med sandpapir.

Finslibningen af f. eks. huljernet foretages på almindelig vis og med tilbørligt hensyn til værktøjets skærevinkel.

skrive til „Hjemmets Teknik“, hvis De under arbejdet støder på problemer, De ikke selv mener at kunne løse.

Ingen detail-tegninger

Flere af vore læsere har forespurgt om muligheden af at købe detailtegninger til drejebænken og de forskellige hjælperedskaber – i lighed med hvad der var tilfældet for ca. halvandet år siden, da vi bragte tegninger til en anden form for deкупørsav.

Der er imidlertid ikke fremstillet detailtegninger i denne omgang af den simple grund, at konstruktionen er holdt indenfor så populære rammer, at de tegninger, der ledsager teksten, skulle være fuldt tilstrækkelige til at arbejde efter.

— Du skal ikke have ulejlighed med at følge mig hjem, sagde hun køligt.

HVORDAN

med en

LØNFORHØJELSE

hr. direktør?

FORTÆLLING AF
CARL S. SVENSSON

TEGNINGER AF
HANS SØRENSEN

LASSE HULTQUIST, kontorist i pelsfirmaet Åkerholm och Söner, havde set sin dristigste drøm virkeliggjort!

Han sad på en ensom bænk ved søen i den dejlige store park. Tiden, stedet og lejligheden, tre for et frieri så væsentlige elementer, var fuldkomne. Kort sagt: Det var en lun, måneklar sommeraften, og ved sin side havde han den store hr. Åkerholm's vidunderlige maskinskriverske, *Lisa Jönsson*. Faktisk sad han stadig og undrede sig over, hvorfra han havde hentet det mod, som skulle til for at få hende lokket med herhen . . .

Men stjernerne havde ophørt at danse for ham, og månen smilede ikke længere fortroligt ned til ham . . . han havde en rigtig ækel fornemmelse i maven. Lisa

kedede sig ganske øjensynligt, og hvad der var værre end det, hun var irriteret.

Hun rejste sig, og Lasse rejste sig ligeledes — i et elendigt humør. Der stod han tvivlrådig, en pæn ung mand i sit bedste blå sæt tøj, med sit uregerlige brune hår og sine bekymrede blå øjne.

— Du skal ikke have ulejlighed med at følge mig hjem, sagde Lisa køligt. — Jeg nærer ikke noget ønske om at holde dig fra dine studier . . . af himmellegemerne!

— Det er jeg ked af, Lisa, sagde han ydmygt, — jeg troede, du var interesseret i at høre om mine planer.

Lisa's blå øjne fik et øjeblik et noget blidere udtryk.

— Ja, ja, Lasse, jeg synes meget godt om dig, men efter at have tilbragt hele min dag med at stenograferer og skrive på maskine, er det jo ikke så mærkeligt, at jeg ønsker at glemme kontoret helt og aldeles, selv om det kun er i nogle få timer. Jeg burde også på forhånd have vidst, at du ville have spildt dine chancer.

— Hv-hvordan mener du, Lisa? spurgte Lasse og fik atter hjertet op i halsen.

— Lad det være, Lasse, sagde hun i en irriteret tone. — Du er for sløv . . . alt for sløv. Du véd sikkert, hvad de kalder dig på kontoret: Den skikkelige Lasse. Hvorfor er du altid så selvudslettende, så nervøs og ydmyg? Se at få en smule højere tanker om dig selv. Alle *sidder* de bogstavelig talt på dig — lige fra hr. Åkerholm og ned til kontorbudet Petter. Næh, en kvinde vil ha' en mand, hun kan se op til — ikke en karklud eller en dørmatte.

— Jeg vil ikke have noget imod at være din dørmatte, sagde han ydmygt.

— Nå, ja — men det har jeg altså. Og så tilføjede hun i en mere forsonlig tone: — Du véd, at du er mere værd end som så . . . men du er også bange for at bede om lønforhøjelse. Næh, Lasse . . . vis, at der er en kende liv i dig. Gå ind i løvens

hule og tal med gamle Åkerholm — så kan det være, at jeg vil spekulere nærmere over det . . .

Lisa var parat til at skifte mening om Lasse, hvis han blot havde taget hende i sine arme og fortalt hende, hvor vidunderlig, hun var.

En vanvittig lyst til at foretage denne fortvivlede handling bemægtigede sig ham, men før han kunne beslutte sig til den, havde Lisa sagt godnat og var forsvundet ned af stien.

Lasse så vemodigt efter de velformede ben i de højhælede sko, men gjorde ikke noget forsøg på at standse hende.

Så lænede han sig tilbage mod bænken og så vredt op på månen. Jo, Lisa havde ret! Han vidste godt selv, at han havde fortjent en lønforhøjelse, og at alle og enhver i firmaet udnyttede ham. Han havde lige fra sin ansættelse været så beskeden og tilbageholdende, at han tvivlede på at „gamle Åkerholm“, som Lisa uærbødigt havde kaldt den almægtige hr. Åkerholm, overhovedet havde bemærket hans eksistens.

Han havde i tidens løb, og på sin beskedne, underdanige måde, foreslået adskillige tidsbesparende ændringer i forretningsgangen. Han var fremkommet med disse ideer overfor Malmquist, hovedbogholderen, og det var Malmquist, som havde fået æren. Lasse havde end ikke set det indre af den almægtige Åkerholm's privatkontor — men han skulle nok få gjort noget ved det alltsammen i morgen! Han ville opsøge Åkerholm, gå lige til sagen og skaffe sig det gagepålæg og Lisa's respekt — eller blive fyret. Han havde en uhyggelig forudanelse om, at det blev det sidste.

LASSE tilbragte en urolig og søvnløs nat, men da han stod op næste morgen, var hans beslutning lige urokkelig. Han skældte Petter bælgen fuld straks ved sin ankomst og skræmte ham til en forbavset og angstfuld tavshed. Og derefter fjernede han en kollegas hat fra sin egen knage, idet han stirrede rasende på den pågældende.

Han modsagde hr. Malmquist angående et regnskabsspørgsmål, og det viste sig, at det var ham, Lasse, der havde ret. Lidt senere tillod han sig et lille barsk smil, da han hørte Petter hviske til en af kontordamerne: — Pas på, hunden bider!

Ikke desto mindre blev Lasse atter mat i knæene, da han tvang sig til at styre i retning af hr. Åkerholm's privatkontor.

Lisa kom forbi i det samme.

— Jeg er ked af, at jeg var så vranten i aftes, sagde hun i forbifarten.

Men Lasse var alt for optaget af sit forehavende til at kunne svare med andet end en grynten og et lille trukket smil. Hans hænder var klamme og sveden perlede på hans pande, da han bankede på hr. Åkerholm's dør.

— Kom ind! lød en grov, lidt hæs stemme.

Lasse gik inden for. Han fik et forvirret indtryk af et massivt skrivebord, telefoner, en bogreol og en anden solid dør, der stod åben, men han så ingen levende væsner.

Dog – nu hørte han stemmen igen: – Luk den dør, for pokker! råbte den vredt. – Jeg må se at få disse pelse ud...

Lasse var bestemt på at vise sig resolut og beslutsom. Han sprang til og smækkede den tunge dør i med nogen anstrenge. Han hørte en lås klikke, og stemmen, der nu lød ikke så lidt svagere, råbe: – Idiot – Det var døren til mit kontor, jeg mente. De har lukket mig inde i stål-boksen... luk mig ud, jeg kan ikke se en hånd for mig... det er en kombinationslås – se for pokker at få mig ud, inden jeg kvæles...

Her overdrev hr. Åkerholm en kende, hvad der måske nok var tilgiveligt, men Lasse's sindstilstand var i øjeblikket ikke således beskaffen, at han kunne tænke normalt. Der var nu kun een tanke, som beherskede ham – der var opstået en katastrofesituation, og han satte i et vældigt spring hen til skrivebordet, hvor han på må og få greb en af de tre-fire telefoner. Han drejede „hjælp“ og talte som et maskingevær ind i mikrofonen: – Hurtigt, der er sket en ulykke... politi og ambulance! Han gav adressen og ringede af.

Panserdøren var så svær, at han knap kunne høre hr. Åkerholm's kraftige spark imod den. – Hallo! Er der nogen derude? skreg han, men fortsatte ustandselig med sine hyl, uden at give Lasse nogen chance til at få et ord indført.

SÅ PLUDSELIG mærkede Lasse, at der var endnu en person til stede. Han vendte sig om og stod ansigt til ansigt med en kraftig, meget velklædt mand, der var kommet ind, uden at lave den mindste støj.

– Hvor er chefen?“ spurgte manden kort.

Lasse var klar over, at det ikke gik an at røbe hr. Åkerholm's latterlige situation.

– Ja, chefen er optaget for øjeblikket, sagde han, og det... det varer vist noget, før han kommer ud... jeg mener tilbage. Er der noget, jeg kan hjælpe Dem med?

– Find ham. Jeg kommer i anledning af den sending pelse, vi telefonerede om. Hvad er det for en støj, man kan høre?

– Rotter, sagde Lasse, idet hr. Åkerholm atter begyndte at skrabe på døren.

– Hvad gemmer De derinde?

– Pelse,“ sagde Lasse og erindrede sig, hvad chefen havde sagt ved hans indtræden.

– Rotter? Sammen med pelsværk... jamen, det er jo skrækeligt.

Den fremmede prøvede døren. – Se, se, en kombinationslås! Og hans fingre begyndte at pille ved dørens knapper. Pludselig lyste hans ansigt op i et tilfreds grin, da et eller andet klikkede. – Nu, jeg tænker over det, skal De alligevel ikke hente

chefen. Jeg lukker døren ud til forkontoret, så vi ikke bliver forstyrret.

Så begyndte Lasse's hjerne omsider at fungere. Der var noget galt her... Han sprang hen mod døren til forkontoret, men den fremmede, som viste sig kolossal adræt til trods for sit solide omfang, greb ham i skulderen, drejede ham rundt og gav ham en lige højre til kæben.

En stol blev sat i spænd under håndtaget på døren til forkontoret, og panserdøren åbnedes, idet Lasse kom til sig selv.

OG NU skete der noget hvert sekund... Hr. Åkerholm kantede sig ud, fodtrin hastede frem og tilbage langs korridoren uden for, en hånd raslede med håndtaget på den lukkede dør – og en skulder splintrede træværket ved låsetøjet. Manden, der var trængt ind, kikkede sig vildt omkring – det var den svære mand, der åbenbart af en fejltagelse igen var trængt ind på hr. Åkerholm's privatkontor. Lasse nåede ham først og blev knockoutet for anden gang – og så, nogle sekunder senere lå manden på tæppet med håndjern og tre betjente oven på sig.

– Jeg ønsker Dem til lykke, sagde overbetjenten henvendt til hr. Åkerholm. – Hvordan fik De forbindelse med os?

– Ja, jeg... jeg forstår ikke... stammede hr. Åkerholm.

– Vi har i lange tider prøvet at få fat i „Lyn-Harry“, sagde overbetjenten. – Og her har han vel forsøgt sit sædvanlige gamle trick.

– Hvilket trick?

– Joh, forstår De... han skaffer sig underretning om, når et firma som Deres venter en sending kostbare pelse. Derpå

ringer han op, så snart han er sikker på, at sendingen er ankommet, opgiver sælgerens navn og siger, at man af en fejltagelse er kommet til at levere en forkert sending, samt at hans repræsentant er på vej for at afhente den. Så arriverer Harry – og det er så normalt det sidste, man ser til pelsene. Ganske smart, ikke? Men De har nu alligevel været ikke så lidt mere smart! Kom så, Harry – vi har en lille hyggelig celle parat til Dem!

SÅ TØMTES kontoret for mennesker, og hr. Åkerholm stod ene tilbage med en ung mand af meget miserabelt, men alligevel heltemodigt udseende.

– Var det Dem, der ringede efter politiet? spurgte chefen.

– Ja... jeg måtte jo gøre noget, hr. stammede Lasse.

– Min kære dreng, han kunne jo have slået Dem ihjel – og efter Deres udseende at dømme, har han været godt på vej til at gøre det. De tog kampen op med ham som en helt, og De har vist en bemærkelsesværdig konduite, idet De ikke afventede, at jeg skulle forlade boksen, før De lukkede for dens kostbare indhold. Firmaet står i dyb gæld til Dem, Hultquist. Lasse lagde knap nok mærke til det nysgerrige personale, der havde samlet sig i døråbningen – han havde kun øje for Lisa, der stirrede på ham med åbne øjne. Hendes ansigtsudtryk efterlod ingen tvivl om, at hun helt og aldeles havde skiftet mening om ham.

– Tak, hr. direktør... hvordan mon med et gagepålæg?

– Naturligvis... selvfølgelig. Hvorfor har De ikke spurgt før.

*nem
Vask*

*billig
Vask*

*hvid
Vask*

i Brugsen kr. 1.40

VARHU